

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 12-50 Din
za inozemstvo 25—
neobvezno

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1.
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravišтво:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Barvarska ul. 1.

Tel. št. 22.

Celje, Aleksandrova c.

Račun pri pošt. čkov.
zavodu šte. 11.842

Ljubljana, 19. oktobra.

Pod socialističnim županom dr. Ljubom Peričem je Kuratorij mestnega deklarskega lica v Ljubljani sklenil, da s 1. decembrom t. l. ukine šolanje in sedmi razred ljubljanske ženske realne reformne gimnazije.

Za sramotno protisokolsko akcijo, ki jo je zagrešila pod klerikalno egido občinskega sveta ljubljanskega, je morala sedaj Ljubljana doživeti od neznanih samoderžev v mestni hiši škandal, ki prvega še nadkriljuje, in to v kulturnem, kakor tudi v socialnem pogledu. Pri sokolskem Taboru se končno še dalo razumeti strankarsko strast in sovraštvo klerikalcev proti napredni kulturni organizaciji. Klerikalizem je principijelen neprijatelj vsega, kar je v resnici nacionalno in kar le diši po svobodomiselnosti, klerikalizem se ne straši nobenega. Še tako ostudnega in nemoralnega sredstva, če treba zadati neprijatelju udarca. To je treba imeti pred očmi, ako počemo razumeti najnovejši akt uprave nedolžnega abderitstva klerikalno-socialistične magistralne klike prodajalnice najprimitivnejših predpogov slovenske prosvete, civilizacije in kulture.

V mestni hiši ljubljanski, kjer imajo klerikalci danes vso oblast, dokazujejo kakšni so v resnici. Za varanje pripravi so vsi njihovi papirnatni programi, naveden švindel njihove kulturne in politične izjave in resolucije, katerih se SLS predstavlja kot fante, ki stremi za povzdigo slovenske kulture. Laž in demagogija je, kar so sedaj klerikalci pisali ali govorili o slovenskem šolstvu, zlasti pa njihovi protesti radi skrčenja slovenskih osnovnih in srednjih šol ter univerze. Edino slovensko žensko srednjo šolo, so brez vsakega pravega vzroka brezvestno način preko noči za luknili. Ni to nobena strankarska institucija, marveč javen zavod, ki stoji pod isto kontrolo kot vse druge srednje šole, javna šola, namenjena in dostopna ženski mladini brez vsake najmanjše razlike. Nacionalna in kulturna namota klerikalcev je tem večja, ker se zapirajo slovenske šole v času, ko klerikalna stranka ustanavlja in ohranja na naši zemlji srednje šole — Nemcem. Vse to se dogaja, ko je slovensko ljudstvo izročeno odgovornosti 21 klerikalnih poslancev!

Ukinjenje ženske reformne gimnazije v Ljubljani pa ni le kulturno in nacionalno herostratski čin socialistične, klerikalne koalicije, marveč je tudi dokaz, da nima ta koalicija prav nobenega socialnega čuta. Šesti in sedmi razred ženske realne gimnazije so sklenili ukiniti 1. decembra. Vse učence teh razredov so po dveh mesecih uspešnega pouka vržne naravnost na cesto. Kam naj se obrnejo sredi prvega semestra? Na deško palno gimnazijo ne morejo, ker ima ženska reformna gimnazija drugačen, nekoliko primernejši učni načrt, ne glede na to, da je vzgojevanje ženske mladine na ženskem zavodu dokaj smiselnejše in lažje kot na deškem. Na humanistično gimnazijo, ali na realno licejske gojenke tudi ne morejo, ker se ne uče grščine itd. Torej kam? Koliko dolga in treneta je povzročila socialistično - klerikalna večina občinskega sveta zadnja dva dni pri neštevilnih učenkah, koliko skrbi in obupa v številnih roditeljih!

In, če so klerikalci prav vsega sposobni in vsega zmorni, bi take atake na slovensko srednjo šolo nikdar ne pričakovali od župana, ki hoče biti — socialist. Njegova vloga je pri vseh aferah tako ključna, da se vseh naprednih ljudi, tudi oni, ki niso socialisti zanj sramujejo. Župan dr. Pečar je danes prosti eksekutor klerikalne strahovane na magistratu.

Nobenega izgovora! Preračunana povprečje je ta akt magistralne večine. Ako imajo ljubljaničani v sebi le drobico nacionalne časti, le zarodek naprednosti in le senco smisla za socialno pravico, najnovejšega atentata ne morejo prenesti in pozabiti, ne da bi se maščevali nad kulturnim in socialnim boljševizmom in barbarstvom večine ljubljanskega občinskega sveta.

REVIZIJA TRGOVINSKE POGODBE S ČESKOSLOVAŠKO.

Beograd, 19. oktobra. p. Kakor doma Vaš dopisnik, bo naša vlada zahtevala revizijo trgovinske pogodbe s Čekoslovaško, ker se je sedanja pogodba v praksi pokazala kot zelo težka za našo priliko in je razen tega v nasprotju z gotovimi našimi zakoni.

Novo zasedanje parlamenta

DANES PRIČNE JESENSKO ZASEDANJE. — SLABI IZGLEDI ZA OPOZICIJSKI BLOK. — KUPCIJE VLADE Z NEMCI.

Beograd, 19. oktobra. r. Na današnji seji skupščine je bila najprej prečitana interpelacija posl. Dimitrijeviča na ministrstvo za šume in rube o pogodbi s tvrdko Eisler & Ortlieb glede železniške proge Zavidović-Kusača v Bosni.

Nato je ministrski predsednik Pašić prečital sledeči ukaz:

Na predlog ministrskega sveta, na podlagi čl. 52 in 75 ustave in po zahtevu ministrskega sveta smo sklenili, da se seje narodne skupščine, sklicane z ukazom od 21. decembra 1922 k izrednemu zasedanju in odprte z ukazom od 30. maja 1923, zaključijo in sklicujemo narodno skupščino k rednemu zasedanju za 20. oktober.

Aleksander I. r.
Ministrski predsednik Nikola Pašić.
Podpisli ostali ministri.

Seja skupščine je bila takoj po prečitani ukazu zaključena.

Beograd, 19. oktobra. r. Po seji narodne skupščine je imel radikalni klub posvetovanje, na katerem je sklenil, da bo kandidiral celotno staro predsedništvo skupščine z Ljubo Jovanovićem na čelu. Določeni so bili tudi člani finančnega odbora. Na radikalni listi ni niti enega džemijetskega ali nemškega poslanca. Klub pa je pooblastil vlado, da more v slučaju potrebe vnesti v listo tudi člane džemijeta in Nemce in izpustiti odgovarjajoče število članov izmed kandidiranih radikalov.

Sporazum z Italijo o Reki?

Beograd, 19. oktobra. n. Danes opoldne je italijanski odpravnik poslov Sumonte posetil ministra za zunanje stvari dr. Ninčiča. Sestanek je prisostvoval naš praksi poslanik Ljuba Nešić. Razgovor je trajal pol ure. Tika se je reškega vprašanja. Sodi se, da je prišlo do sporazuma z italijansko vlado, kar se da sklepiti tudi iz pogostih daljših posetov g. Sumonteja pri naših kompetentnih oblastvih. O tem poroča »Vreme«: Od uradne strani smo dobili o teh pogajanjih samo izjavo,

da so pogovori v teku. Iz tega molka bi se dalo sklepati, da je došlo do nekega sporazuma ali pa da je sporazum samo vprašanje par dni, ker ima sestanek obeh premierov samo biti konsekracija že sklenjene rešitve reškega vprašanja. S tem je v zvezi vest o nekem novem pismu Mussolinija Pašiću, o katerem pa naši merodajni faktori ne smejo obvestiti javnosti, bodisi da nočejo ali da ne smejo, ker Pašić nikomur ne zaupa vsebine svojih razlogov.

Milijoni delavcev v Poruhrju brez sredstev

NEMCIJA USTAVILA VSE DAJATVE ZA PREBIVALSTVO V PORUHRJU. — POOSTRITEV KONFLIKTA S FRANCJO.

Berlin, 19. oktobra. s. Jutri stopi ušoda Poruhrja v odločilni stadij. Z 20. t. m. ustavi državna vlada vsa plačila za Poruhrje, vse garancije plač, podpore in kreditne pomoči prenehajo z jutrišnjim dnem. Ker tudi Francija ne more prevzeti teh izdatkov in so industrijski odklonili plačila iz svojega žepa, bo ostalo Poruhrje s svojimi milijoni delavcev brez vsega. Trenotno še ni znano, kaj se bo zgodilo. Listi nalagajo odgovornost Francije, Francija pa zastopa stališče, da znači sedanja poruhrska politika nemške vlade samo nadaljevanje pasivnega odpora z drugimi sredstvi.

Berlin, 19. oktobra. s. V ospredju vseh političnih razmotiranj je Poincaréjev odgovor, ki ga dolz nemškemu odprav-

niku. Listi ugotavljajo, da prekaša odgovor sam najstrašnejše bojazni in ne vsebuje nikakega sledu o volji za sporazum s francoske strani. Poincaré zahteva z neverjetno hladnokrvnostjo razrušenje Nemčije in ugonobitev milijon elisistenc.

Dunaj, 19. oktobra. r. Poslanec dr. Josip Ursin objavlja v »Deutschösterreichische Tageszeitung« članek, da je italijansko vojno ministrstvo sporazum s francoskim generalnim štabom sklenilo, da v slučaju konflikta Francije z Nemčijo zasede Tirolsko, da zavaruje tako mejo napram Bavarski. Vojške oblasti v Milanu so že dobile tozadevno potrdnava navodila. Za zasedbo Tirolske je pripravljenih 12 divizij.

Profesorji in sodniki

Beograd, 19. oktobra. p. Vlada je sklenila, da za profesorje in sodnike modificira določbo zakona, ki predpisuje, da se osnovne plače povečajo avtomatično, položajne plače pa se dosežejo z dotičnim položajem. Po sklepu vlade naj profesorji in sodniki dobijo položajne plače, ne da bi morali čakati na izpraznitev mesta, temveč avtomatično. Minister pravde bo izdelal točne perijode po katerih bodo sodniki in profesorji avtomatično avanzirali tudi v položajnih plačah. Ta vladni sklep velja le za one sodnike, ki sodijo in za one profesorje, ki predavajo. Uradniki njihovega čina, ki so zaposleni v ministrstvih na to ne bodo imeli pravice. Sklenjeno je v načelu tudi to, da se uradniki politične uprave izenačijo s sodniki. Vendar bo vlada o tem še enkrat razpravljala.

STRANKA »SREDNJE LINIJE«.

Zagreb, 19. oktobra. r. V nedeljo se vrši v tukajšnjem Kazinu ustanovni zbor nove stranke srednje linije, ki jo ustanavlja bivši ban Tomljenović. Danes so dospeli na ustanovni zbor iz Beograda bivši minister Milutin Jovanović, bivši poslanik v Washingtonu Ljuba Mihajlovič, bivši poslanec Oligorije Anastasijević, ki je izstopil iz demokratskega kluba, dalje Božidar Vlačić in bivši predsednik narodne skupščine dr. Ivo Rihar.

Francoski krečit Mali antanti

Pariz, 19. oktobra. s. Predsednika Masaryk in Millerand sta danes prisostvovala v taboru Chalons artilerijskim strelskim vajam in letalskim manevrom.

Pariz, 19. oktobra. j. Po konferenci predsednika Masaryka je sledila večerj popoldne konferenca dr. Beneša z Torretijem della Rocca radi nove orijentacije odnosov med Francijo in Češkoslovaško. Kakor javljajo listi, bo dr. Beneš po kratkem presledku zopet prišel v Pariz, da zaključi novo pogodbo definitivno.

Pariz, 19. oktobra. j. Poincaré je imel danes razgovor z dr. Benešem o vprašanju kreditov za Malo antanto. Ves kredit znaša 1200 milijonov frankov. Od 800 preostalih milijonov prejme Jugoslovija 300, dočim bo izplačanih 500 milijonov Češkoslovaški in Rumuniji.

Italija snuje blok proti Mali antanti

Carigrad, 19. oktobra. s. List »Tanin« prináša članek, v katerem objavlja, da se vrše pogajanja za zvezo med Italijo, Turčijo, Bolgarijo in Albanijo. Ta zveza naj bi skušala zmanjšati vpliv Male antante. Navzočnost bolgarskega zunanlega ministra v Rimu je tako pospešila priprave.

Oborožena intervencija nemške vlade na Saškem

SAŠKA IN TURINGIJA ODPOVEDUJETA DRŽAVI POKORŠČINO. — ZBIRANJE CRNE ARMADE. — PRELOM MED SAŠKO IN BAVARSKO. — POOSTRITEV KONFLIKTA MED BAVARSKO IN BERLINOM GLAD, BEDA IN KRI POVSODI.

Berlin, 19. oktobra. d. Konflikt med Saško in Berlinom je povzročil nove komplikacije med Berlinom in Bavarsko. Ker saška vlada utemeljuje svoj odpor proti strogim naredbam državne vlade s popustljivostjo iste državne vlade napram Bavarski, je danes minister Gessler po posredovanju drž. predsednika Eberta prišel energičnejše nastopati proti Kaaru. Odpoklicil je svojega vojaškega namestnika v Münchenu generala Lossowa, ki je popolnoma pod vplivom bavarskih reakcionarjev. Bavarska vlada odklanja odpoklic ter grozi, da bo prekinila »diplomatične stike« z Berlinom. Na drugi strani zahteva Saška, da se general Müller takoj odstrani, kar se bo menda zgodilo.

Berlin, 19. oktobra. j. Včerajšnja izjava saškega ministrskega predsednika so vzbudila v tukajšnjih vladnih krogih veliko nevoljo. Izjavljajo, da je predsednik Zeigler popačil resnico. Danes dopoldne se je vršila konferenca državnega predsednika Eberta z državnim kancelarjem, državnim obrambnim ministrom in notranjim ministrom. Prihodnje dni bo dirigiranih več bataljonov državne brambe na Saško, ki bodo kakor se oficijozno izjavlja nastopili samo v pomirjenje ljudstva pred komunistično-socialističnim terorjem.

Monakovo, 19. oktobra. n. Diplomatični odnosi med Bavarsko in Saško so prekinjeni. Bavarski zunanji minister je sporečil saškemu tovarstvu, da bavarska vlada toliko časa ne more sprejeti saškega poslanika, dokler bo zastopana v saški vladi komunistična stranka, sdrita sovražnica države. Bavarski poslanik dr. Preger je že odgovoril. Ministrski predsednik dr. Zeigler je izjavil v saški zbornici, da je ustanovil bivši državni kancelar Cuno poleti tzv. črno državno brambo pod vodstvom generala Ludendorfa, ki se je razpela tudi po garnizijah okrog Berlina. Zadržne čase so bile čete državne brambe izpolnjene samo s člani desno-radikalov, pristasi ostalih strank pa so večinoma sumljivi elementi. Razmere v državi brambi v Šleziji, na Pomorjanskem in Meklenburškem so enake kakor na Bavarskem in morejo izzvati katastrofo za državo. V zadnjih dneh se vrši tajna mobilizacija črne državne brambe. Če ne bo ta organizacija v par tednih razbita, potem se mora raz-

čunati z najstrašnejšimi posledicami. Antanta vse to ve in gorje Nemčiji, kadar ona udari.

Zeiglerjeve izjave so napravile silen vtis v saškem dež. zboru. Večina je sprejela sklep, ki zahteva takojšen odstop državnega ministra Gesslerja.

Berlin, 19. oktobra. r. Saška in türinska vlada sta sklenili, da se ne pokorita naredbi državne vlade glede izjemnega stanja. Saška vlada se bo skupno s türinsko borila proti bavarski in pruski reakciji.

Berlin, 19. oktobra. n. Vsi ukrepi vlade, da bi zadržala strahovito padanje marke, so brez uspeha. Samo večerj je opravila Državna banka deset bilijonov mark v promet, pripravlja pa obenem izidajo 100-milijardnih bankovcev. Sporedno s padanjem valute narašča draginja in so cene dosegle vrhoglave višine. Na trgu vlada popolna desorijentacija. Vsakdo zvišuje cene kar po lastnem prevdanku. Funt mesa stane že pol drugo milijardo, jajca do 300 milijonov, kruh 800 milijonov, žemlja 20 do 30 milijonov. Listi so povišali naročnino za prihodnji teden na dve milijardi mark. Položaj postaja obupen. Beda je silno poostрила razredna nasprotstva. V prebivalstvu je popolnoma zamrl čut za pravico in smisel za državno edinstvo. Plenjenja trgovin so na dnevnem redu in redarstvo brez moči: Peki groze, da sploh ustavijo oskrbovanje prebivalstva s kruhom. Skoro po vseh večjih mestih je proglašeno obsešno stanje. Izbruh državljanske vojne je skoraj neizogiben.

Vlada posega po obupnih sredstvih, da bi izravnala deficit v državnem gospodarstvu. Omejitvi namerava ne samo železniški, ampak tudi poštni promet in odpuštili okoli 600.000 državnih nameštencev.

Dresden, 19. oktobra. s. Sinoči so pričeli v mestu nemiri, ki jih je policija komaj potlačila. Čez dan je bilo mirnejše. Od 8. ure zvečer pa se zopet zbirajo po ulicah velike grude prebivalstva, ki jih razganja »zelena« policija z golim orožjem in gumijastimi bičmi. Okoli pol 9. ure se je zbrala na poštini trgu velika množica, ki jo je policija sicer znova razgnala, ki pa opasno narašča v raznih delih mesta. Med prebivalstvom vlada silno razburjenje in strah.

Nemški špijoni na Rumunskem

Budimpešta, 19. oktobra. j. Kakor javljajo iz Bukarešte, je bilo v Sibiriju aretiranih nekaj častnikov saške narodnosti radi špijonaže. Pri bližnjih preiskavah se je našlo mnogo sumljivega materiala. Zarota je bila očitno za tem, da izlrga »ednograško Rumuniji. Aretiranci so nameravali napasti tudi več visokih osebnosti. Tudi v drugih mestih je prišlo do številnih aretacij. Korespondenca, ki se je našla pri nekem trgovcu v Braševu, kaže na zvezo z Avstrijo in Nemčijo. Večinoma se sodi, da gre za obširno komunistično akcijo, dočim so nekateri mnenja, da je zarota delo avstrijskih in nemških hakenkreuzlerjev.

IZGREDI NA PREDAVANJU DR. LAZE MARKOVICA.

Beograd, 19. oktobra. r. Danes popoldne je na prošnjo sindikata novinarov in sodelavcev imel bivši minister pravde in naš delegat na zadnji seji Zveze narodov, dr. Laza Marković, predavanje o delovanju sveta Zveze narodov. Najprej je govoril o splošnem delu, nato o incidentu med Grčijo in Italijo ter o vlogi društva narodov v tem sporu. Ko je hotel potem obširno govoriti o reškem vprašanju, so dvignili komunistični študenti silen hrup. Na galeriji je prišlo tudi do spopadov med študenti. Skandal je zavzel vedno večje dimenzije, tako da je moral dr. Marković prekiniti predavanje in zapustiti dvorano.

PRVI GOSTI V BEOGRADU.

Beograd, 19. oktobra. n. Jutri opoldne dospje v Beograd v spremstvu svojih staršev nevesta princeza Pavla grška princesinja Olga. Pričakovala jo bo cela kraljeva rodbina. Kot osebna adjutanta ji bosta pridružena polkovnik Nenadović in kapetan Pogačnik. Danes popoldne ob 4. uri je dospela na kraljevi jahti rumunska kraljeva dvojica v spremstvu štirih donavskih monitorjev. Grški kralj je svoj obisk z ozirom na notranji položaj v državi odpovedal.

VELIKA DEFRAVDACIJA V MILANU.

Milan, 19. oktobra. s. Blagajnik davčnega oddelka »Banca Popolare« Gaetano Zerbini je večerj nenadoma zbežal iz banke. Ko so preiskali blagajno so ugotovili 2.200.000 lir primanjkljaja. Zerbini je odšel brez klobuka in suknje. Polizvedbe za njim so ostale doslej brezuspešne.

Inozemske borze

19. oktobra:
CURIH: New-York 558, London 25.24, Pariz 33.35, Milan 25.12, Praga 16.60, Budimpešta 0.0306, Bukarešta 2.80, Beograd 0.725, Sofija 5.35, Varšava 0.0006, Dunaj 0.0078625, avstrijske žigosane krone 0.0079
DUNAJ: Beograd 850 do 854, Berlin 0.055 do 0.067, Budimpešta 3.80 do 3.90, Bukarešta 324 do 336, London 320.700 do 321.700, Milan 8194 do 3206, New-York 70.935 do 71185, Pariz 4212 do 4228, Praga 2110 do 2120, Sofija 678 do 682, Varšava 550 do 650, Curih 12.705 do 12.755; valute: dolarji 70.500 do 70.960, levi 656 do 664, nemške marke 0.048 do 0.066, funti 318.900 do 320.500, francoski franki 4165 do 4195, lire 3160 do 3180, dinari 890 do 845, poljske marke 530 do 630, leji 326 do 330, švicarski franki 12.590 do 12.670, češke krone 2002 do 2108, madžarske krone 2.35 do 2.55.

PRAGA: Dunaj 4.635, Berlin 2.75, Rim 156.50, Budimpešta 18.25, Pariz 207.625, London 155.75, New-York 34.30, Curih 622.50, Beograd 41.125.

BERLIN: Dunaj 167.580, Milan 538 milijonov 650.000, Praga 353.500.000, Pariz 712.215.000, London 52.865 milijonov, New-York 11.970 milijonov, Curih 2 milijarde 134.650.000, Beograd 141.645.000.

LONDON: Berlin 35 do 40 milijard, New-York 452.50 do 452.75, Pariz 75.54 do 75.57, Curih 25.25 do 25.28, Milan 100 do 100.25, Praga 151.75 do 152, Dunaj 320.600 do 325.000, Beograd 375 do 390, Bukarešta 650 do 960.

NEW-YORK: London 452.875, Pariz 598.25, Berlin 0.0000099, Curih 39.14, Praga 298.50, Dunaj 0.14125, Budimpešta 0.045, Beograd 127

Volitve v Avstriji

Jutri se vršijo v avstrijski republiki volitve v državni zbor (Nationalrat). Istočasno se vrše na Stajerskem, Koroškem, na Dunaju, v Predarlskem in v Burgenlandu tudi deželnozborske volitve, na Dunaju pa še volitve v okrajno zastopstvo.

Avstrijski parlament je štel dosedaj 183 poslancev, v smislu letošnje novele k volilnemu zakonu pa bo imel novi državni zbor le 165 mandatov. Dosedanje razmerje med strankami avstrijskega parlamenta je bilo na podlagi volitev leta 1920. sledenče: 85 krščanskih socialistov, 69 socialnih demokratov, 21 velenemcev, 7 kmetijske zveze in 1 meščanski delovna stranka (bivši zunanji minister Czernin).

Po novem zakonu je republika razdeljena v 25 volilnih okrožij. Dunaj s 45 mandati šteje 7 okrožij, Dolnja Avstrija s 37 mandati 4, Gornja Avstrija s 23 mandati 5, Stajerska s 24 mandati 4 okrožja. Ostale dežele, med njimi Koroška, tvorijo za sebe po eno okrožje. Koroška ima 10 mandatov, Burgenland 8 mandatov. Na Koroškem so dobili pri zadnjih volitvah socialni demokrati 60.773 glasov, krščanski socialci 25.989, Bauerbund 28.614, velenemci 16.149 glasov. Leta 1920. v Avstriji ni bilo nobenih slovenskih kandidatov. Dunajski Čehi so glasovali za socialno - demokratske kandidate. Volilno pravico imajo v Avstriji moški in ženske. Volilni sistem je proporcionalni z dvema skrutinijama. Pri prvem skrutiniju dobi vsaka stranka toliko mandatov, kolikrat ima količnik. Količnik se izračuna tako, da se šteje vseh v okrožju oddanih glasov deli s številom mandatov + 1. Mandati, ki niso bili zasedeni v prvem skrutiniju, se oddajo v drugem skrutiniju. V to svrbo je več volilnih okrožij spojenih v volilno okrajno zvezo (Wahlkreisverband). K drugemu skrutiniju so pripuščene le one stranke, ki so pri prvem skrutiniju dobile vsaj en mandat v katerikoli volilnem okrožju republike in ki so pravčasno (tokrat do 16. oktobra) prijavile svojo udeležbo na tem skrutiniju. Za drugi skrutinij vložijo stranke posebne kandidatne liste. V prvem skrutiniju neodani mandati se razdelijo tako, da se seštejejo vsi preostanki posameznih strank v okrožjih, ki tvorijo eno okrajno volilno zvezo ter se potem postopa po d' Hontovem sistemu. Okrajne volilne zveze so štiri. Koroška, Stajerska in Burško tvorijo eno volilno zvezo.

Glavni boj se bje v Avstriji tudi tokrat med krščanskimi socialci in socialnimi demokrati. Velenemška stranka izgublja na glasovih in sedanjí dogodki na Nemškem ji bodo gotovo škodovali. Avstrijski Slovani nastopijo tokrat samostojno: naši Slovenci na Koroškem, Hrvati v Burgenlandu in Čehoslovaki na Dunaju. Legitimistična stranka (Karliti) nastopa v 5. dunajskih okrožjih, drugod pa se je skrila v vrste krščanskih socialcev.

Ni kritja za naše učitelje!

Pod tem naslovom smo včeraj objavili notico, ki kritizira nakazovanje plač za nune - učiteljice na privatnih samostanskih šolah. Višji šolski svet nam sedaj sporoča, da se prejemi učiteljicam - redovnicam nekaterih zasebnih šol s pravico javnosti v Sloveniji izplačujejo v smislu navedbe celokupne deželne vlade z dne 5. maja 1919, št. 473 Ur. l. Naredba je vzakojena v smislu člena 130. Vidovdanske ustave.

Temu sporočilu, ki bi hotelo na kratko odpraviti spor, ki se je enkrat že avtentično rešil, moramo dodati pojasnilo. Naredba od 5. maja 1919, na kojoj se pozivlje višji šolski svet, je bila sklenjena na prošnjo obrambnih šolskih družb, da se prevzame plačilo učiteljev na narodnoobrambnih zasebnih šolah, kjer obične protizakonito niso vršile svoje dolžnosti. Občina Maribor n. pr. se je pod Avstrijo branila vzdrževati slovensko šolo, občina Ljubljana pa ne. Tu so se nune vsilile z zasebno šolo. Niti na misel jim ni prišlo pod Avstrijo, da bi jim država plačevala učiteljice. Pač pa so prošle za nekaj podpore. Primerjati situacijo v Repnjam ali Škofji Loki z ono v Mariboru in staviti na isto stopnjo državne dolžnosti napram zasebnim močem tu in tam pač ne gre. Naredba od 5. maja 1919 se prav nič ne tiče zasebnih šol tam, kjer so obične po zakonu svojo dolžnost itak vršile. To je edini mogoči smisel navedbe ki se je sprva tudi pravilno prakticirala. Okoli novega leta 1920 so razne zasebne šole, ki niso podpadale navedbi od 5. maja 1919, dobile podpore. In bile so zelo zadovoljne in hvaležne.

Šele pod Protičevovo vlado je pokojni g. Verstovšek preskočil naredbo in ji pripisal nov pomen. A ko je nastopila znova koalicijska, sta tedanja poverjenika dr. Ravnihar in dr. Žerjav ostro nastopila v deželni vladi, nakar je g. Verstovšek priznal, da naredba ne velja za občine, ki se nikdar niso branile vrstiti dolžnosti napram šolstvu. To se je tudi zapisalo, dasti je ob pravilnem čitanju navedbe jasno, da država hoče pomagati tam, kjer so šolska društva vršila dolžnost mesto občina in dežel. ne pa tam, kjer

se je kakšna zasebna družba iz drugih razlogov pojavila kot vzdrževalka šole. Poverjeništvu za prosveto je imelo dolžnost, da revidira pogreške proti navedbi. To se, kakor sedaj vidimo, ni zgodilo.

Če naj obvelja nepravilna razlaga naredbe, kakor jo prakticira višji šolski svet, potem pa kar na delo samostani in klerikalna društva, snujete svoje ljudske šole, pa vam jih bo plačala država! Potem lahko posvetno učiteljstvo mirno gre za mežnarje. Zato priporočamo šolski in finančni oblasti, da z vsjo pazljivostjo prouče to zlorabo, pa bo kmalu dovolj učiteljskih mest na razpolago. Je paš tako, da mi mirno gledamo, kako klerikalci v Ljubljani ubijajo naše prvo narodno žensko učiteljico, istočasno pa pobirajo iz državnih blagajne milijone, ki notabene ne gredo v prid ubogim nunam učiteljicam, ampak jih požro samostani. Izgovori, da bi se moralo v enem ali drugem kraju odpreti par državnih razredov več, so prazni. Tisto malo diference naša država že še zmore. In imeli bomo povsod pošteno državljansko vzgojo mesto srednjeveške zastalosti!

Politične beležke

— Zbor zaupnikov SLS. Dne 5. novembra se vrši v Ljubljani zbor zaupnikov, dan prej pa zborovanje delegatov političnih organizacij SLS. «Slovenec» na poveduje, da bo zbor pokazal popolno enotnost in neustrašeno bojevitost. Razumljivo je to, za vsakega, ki pozna teoretizem duhovščine od vodstva SLS doli do terorizma, ki ga na komando uprizarja zadnji hribovski župnik in kaplan. Pri politični zvestosti pristašev SLS, ki jo kažejo zlasti pri vprašanju kuluka, ni drugega pričakovati kot absolutno pokorščino in slepo vdanost. Kdor ima še kaj svoje glave v SLS itak nima dostopa na njen zbor zaupnikov.

— Konstatacija. O dezertaciji klerikalnega poslanca Stifterja k radikalom «Slovenec» ne poroča niti besedice!

— Klerikalni balkanizem. «Slovenec» je včeraj zopet enkrat obrnil dete svoje lastne stranke, samoradikalni režim. Vprašuje kaj naj reče, če se visoki državni funkcionarji približujejo mandatarjem stranke in jih skušajo z gmočnimi koncesijami, ki bi šle seveda na račun državne blagajne, speljati iz tabora ljudstva v tabor njihove stranke. «Slovenec» je pri tem nedvomno mislil na posl. Stifterja, ki je izstopil iz SLS ter se prodal radikalom. Nadalje vprašuje «Slovenec», če se državne oblasti najpreje informirajo o tem, kateri stranki pripada kdo, preden mu n. pr. podelijo koncesijo za trafiko? Kaj naj rečemo o tem, če je napredovanje uradnika zavisno samo od njegovega političnega prepričanja? «Slovenec» trdi, da je vedel, da se te metode prakticirajo v Srbiji in Makedoniji. Nikdar pa da ni mislil, da se bodo te metode tudi pri nas udomačile. Ko človek to čita, bi sodil, da so slovenski klerikalci same nedolžne ovčice. A če pogledaš le malo v zgodovino slovenske politike, moraš priznati, da smo Slovenci «balkanizem» te vrste imeli že pred Jugoslavijo in da so bili baš klerikalci nosilci takega balkanizma. Cela vrsta voditeljev klerikalne stranke se je rekrutirala iz uskoških vrst «liberalcev». Slovensko učiteljstvo je moralo prestati celo dobo mučeništva pod klerikalnim režimom, ko se jim je sramota plačila delila po «uvedenosti», kakor so klerikalni kolovodje imenovali klerikalno korupcijo in kupovanje duš. Še teleta so se v eri klerikalne nadvlade smerirala po političnem prepričanju ne picer telet, pa po njihovih gospodarjev. Nele koncesije, tudi podpore za siromake in obče koristne gospodarske namene so porabljali klerikalci za kupovanje strankinih pristašev. Šele potem, ko so klerikalci prišli v opozicijo, so se začeli zgražati nad takim balkanizmom. Na ljubljanskem magistratu pa dokazuje vsak dan znova, da so ravno taki Balkanci kot radikal. Če kdo, ima «Slovenec» dolžnost, da molči o takih stvareh in čisto gotovo nima pravice, da se nad njimi še povrh prav hinavsko — zgraža.

— Pozvan na junaški mejdan. Naj pové ali je res pripovedoval posl. Puclju, da je dr. Brejc kot predsednik deželne vlade vrzel v koš brzojavni nalog takratnega notranjega ministra Pribečevića, da se skliče slovenski pokrajinski zbor, izjavlja g. Anton Prepeluh v Avtonomizmu: «Če bo treba in kadar bo treba bom že odgovoril, kadar in če se bo to meni zdelo potrebno». K temu bi pristavili, da se nam zdi izjava g. Prepeluha vrlo karakteristična. On kot odločen avtonomist bi moral biti že jasnejši, kadar gre za razčiščenje vprašanja, ki je za razvoj vse avtonomistične ideje velpomembno. Drju Brejcu se očita, da je prepričel sklicanje pokrajinskega zbora za Slovenijo, ki bi bil mogel postati trdnjava avtonomistične ideje! Očitek gre povrh proti tistemu Brejcu, ki ga štejejo med prvobitne avtonomističnega programa. In gospod Prepeluh si pridružuje, da bo odgovoril kadar in če se bo zdelo njemu potrebno? Stvar bo pač ta: g. Prepeluh vé da je očitek točen, meni pa, da tudi avtonomistične vrane druga drugi oči ne kljujejo. Morda pa g. Prepeluh molči, da bi g. dr. Brejc ne govoril?

— Milijunska moč ideje. «Slovenec» piše, da je ljudstvo SLS z absolutnim zaupanjem poverilo nalogo, ki jo ima v javnem življenju zastopati in izvrševati ter da se je moč ideje v posameznikih SLS od 18. marca naprej še poglobila. Pristaše SLS, da veže je moč ideje, čes stranka jim ni imela ničesar dati. Čudno! Pred volitvami pa so klerikalci obetali avtonomijo prisegali, da bodo prišli fantje domov od vojakov iz Makedonije, da se bodo davki odpravili, moka da bo po 4 K, mast pa po 12 K itd. itd. Le obetanje raja že na zemlji je zapeljalo kratkovidne in dobroverne volilce v kulukovsko volilno skrinjico. Tudi ni reč, da SLS svojim volilcem ni imela ničesar dati. Dala jim je petkratni povisek zemljiškega davka, dala jim je z zagrebškim Markovim protokolom nove takse, povisane železničarske tarife, kuluk in še nešteto drugih dobrotn samoradikalnega, po milosti klerikalcev postavljenega in vzdrževanega režima. Edini dobiček od volitev 18. marca imajo klerikalni poslanci, kateri vlečejo na dan po 300 Din dijet in dobe vsak mesec najmanj en milijon K zato, da so snedli besede in obljube, ki jih je SLS držala pred volitvami. Le pri poslancih SLS se je s sigurnostjo poglobila moč ideje, drugi se pa pod nosom brišejo.

VSJ NA PROSLAVO KRSTA PRESTOLONASLEDNIKA NOČI pri soareji Jadranske Straže v Unionu ob 20.

Po svetu

— Angleška mornarica obide dominijone. Na konferenci dominijonov Velike Britanije v Londonu je bilo sklenjeno, da obhodi poseben del angleške mornarice vse dominijone, začeti pri Kaplandiji. Pot pojde skozi Singapor in avstralske luke, mimo otokov v Pacifiku in konča v kanadskih pristaniščih. Ladje bodo na morju celih deset mesecev.

— Požar v agenciji «Havas». V pariški dopisni agenciji «Havas» je te dni izbruhnil ogenj, ki ga je povzročil neki sluga, kateremu se je omračilo um. Sluga je počakal, da so prostore zapustili uradniki, prižgal žigico ter jo gorečo vrgel med papirje. Potem je šel iz hiše in naznanil stvar nekemu policijskemu agentu, katerega je srečal na cesti. Ognjegascem se je posrečilo, da so požar takoj ugasili, slugo pa so odpejali v opazovalnico.

— Verzajska mirovna pogodba v filmu. Na Quai d'Orsayu, kjer ima prostore francosko zunanje ministrstvo, se je te dni predvajal nemški film «Verzajska mirovna pogodba», ki je obredel vse kinematografe v Nemčiji. Film je bil sestavljen v svrhu propagande in je po svoji tendenčnosti jako značilen. Nemci so spravili v film vse, kar lahko obsova Francoze v očeh njihovih naroda: kolonije, ki so jih izgubili, ozemlje, ki so ga morali odstopiti, razoroženje vojske, razpust značnega brodogoja, odpravo lokomotiv in vagonov v tuje dežele, izgubo premoga, železa, Alzacijo-Loreno, Gorenjo Šlezijo, saarski teritorij, Porenje, Pomerhne in drugo. Film razkazuje končno usodo nemške marke, katere je v papirju toliko, da se z njo lahko pokrije svetovna obla.

— Državnozbornske volitve na Grškem. Atenski listi poročajo, da je vlada pripravila dekret, s katerim so razpisane državnozbornske volitve za 2. december.

— Čehoslovaki in amsterdamska internacionala. Na mednarodnem socijalističnem kongresu v Amsterdamu je prišlo do znatnih diferenc med nemškimi in češkoslovakiškimi soc. demokrati. Spor se zdaj ni izglajen. Z njim se bo bavila posebna konferenca pod predsedstvom Huysmansa v Pragi, kamor pridejo kot sodniki v tej zadevi en Anglež, en Švicar in en Belgijec. Pogajanjem za sporazum bosta prisostvovala tudi oba tajnika nove socijalistične internacionala.

— Za odpravo potnih vizumov. Avstrijski gremiji so dunajski vladi predložili spomenico, v kateri zahtevajo, da se zavzame za odpravo potnih vizumov. Trgovinsko ministrstvo je odgovorilo, da namerava Avstrija sklicati meddržavno konferenco, ki naj bi reševala vprašanje odprave potnih vizumov, ki so tudi trgovinskemu prometu v neskončno oviro.

— Rusija in njeni dolgov Franciji. Iz Pariza poročajo: Zastopnik ruske Državne banke Heimmann se nahaja v Parizu, da bi dosegel kotiranje čerovnica na pariški borzi. Heimmann pa se baje pogaja s francosko vlado tudi o tem, da bi ta priznala sovjetsko vlado. V tem slučaju bi Rusija priznala Franciji vse dolgove razen vojnih ter skušala doseči 10-letni moratorij. Francoski finančni krogi so pripravljali dati Rusiji v tem slučaju obnovitvene kredite.

Prosveta

Ljubljanska drama.

Sobota, 20.: «Smrt majke Jugovičev». E. Nedelja, 21.: «Ugrabljene Sabinke». (Strize Putjata) Izv.

Ponedeljek, 22.: «Kar hočete». A.

Ljubljanska opera.

Sobota, 20.: «Evgenij Onegin». C. Nedelja, 21.: «Prodana nevesta». Ljudska predstava.

Ponedeljek, 22.: Zaprt.

Mariborsko gledališče.

Sobota, 20. oktobra: «Travlat». Izven.

«Ugrabljene Sabinke» s Putjatom. Član in režiser drame g. Boris Putjata je po dolgi in težki bolezni popolnoma okreval. Prvič v tej sezoni nastopi v nedeljo dne 21. oktobra kot Strize v veseloigri «Ugrabljene Sabinke». Pri tej predstavi igra vlogo Brumma g. Gregorin. Zabetek ob 8. uri zvečer.

Napredno gospodarsko in prosvetno društvo za Krakovo in Trnovo prične v kratkem z rednimi predavanji poljudne vsebine. Tako bodo prva predavanja o zavarovanju delavcev in poslov, o zapuščajnih stvareh, o najvažnejših današnjih davkih, o gospodarskih strani ustave itd. Na ta predavanja opozarjamo vse, ki imajo zanimanje za pereča dneva vprašanja.

Ljubljansko občinstvo ponovno opozarjamo na koncert slovenskega pianista g. Ivana Noča, ki se vrši v ponedeljek dne 22. oktobra ob 8. uri zvečer v veliki dvorani hotela Union. Zanimiv spored je bil že priobčen, posebno opozarjamo na slavno Beethovno Sonato št. 110 ter na Chopinovo Sonato v b-molu. Chopinova Sonata ima 4 stavke in je pravo zrcalo svojega velikega mojstra. V harmoničnem, melodičnem, kakor tudi modulatoričnem stavku je prekrasno izdelana. Posebno lep je drugi stavek tako imenovani Scherzo v Es-duru, ki ima prave Chopinove melodične pasaže. Sklepni IV. stavek pa poudarja z veliko močjo glavni motiv, ki obvlada navzle svoji šestkratni obdelavi popolnoma in povsem interesantno ta stavek.

Dr. Pavel Strmšek: Problemi naše državne ureditve in Slovinci. V založbi knjigarne V. Weigl v Mariboru je izšla lična knjižica (55 strani male osminke), v kateri osvetljuje dr. Strmšek več problemov naše države s posebnim ozirom na Slovence. Gradivo je pregledno razporejeno: nekoliko zgodovine, dokumenti osvobodjenja, stališče k federalizmu in amputaciji, k narodnemu edinstvu, in celo dvoje pomembnih pesem (Zupančiča in Gradnika), vse skupaj pa pisano v lepem jeziku in zanimivo. Knjižica bi zaslužila, da se razširi med najširše sloje, ki bi jo s pridom čitali, ker je pisana stvarno in mirno, a se tiče vprašanj, kjer danes vlada demagogija. Priporočamo, da se knjiga pridno kupuje in se je na polovi v prah, ampak mora iti naprej, da jo prečita čim več ljudi.

POZIV SLOVENSKIM OBLIKUJOČIM UMETNIKOM.

Strokovno združenje jugosl. obl. umetnikov je priobčilo meseca maja t. l. v slovenskih dnevnikih poziv umetnikom k udeležbi pri umetniški tekmi povodom 8. olimpijade v Parizu. Vsi umetniki, bodisi arhitekti, slikarji ali kiparji, ki se nameravajo udeležiti te umetniške konkurence dobe potrebne podatke pri tajnistvu SOJOU na Tehn. sr. šoli v Ljubljani. V glavnih potezah naj služijo gg., ki se za stvar zanimajo sledeče informacije: Vsa dela morajo imeti sportni značaj. V poštev pridejo torej načrti za vse vrste sportnih prostorov in stavb, slike in kiparska dela vseh tehnik s katerosihodi vsebino, ki je inspirirana od sportne ideje. Kiparska dela so pa omejena na plakete in medalje. Dela treba do 15. decembra 1923. prijaviti na naslov: Comité Olympique Français 30, rue de Grammont, Paris (20). Vpošiljalcev del se vrši na stroške razstavljalca ter morajo biti vsa dela med 15. marcem in 15. aprilom v Parizu. Razstava sama — ki pa ne bo komercialnega značaja — se bo vršila od 15. maja do 27. junija 1924. Mnogočlanska jurija, sestavljena iz sportnikov in umetnikov vseh držav bo izbirala dela za razstavo in bo koncem razstave priznala trem najboljšim delom iz vsake panoge po tri nagrade (zlato, srebrno in bronasto). Jugoslovenska zastopnika v juriji sta gospoda Gjukic in Bužar iz Zagreba.

Sokolstvo

Sokol I. v Ljubljani. V soboto dne 20. oktobra ob 20. uri se vrši na Taboru predavanje brata staroste Pavla Pestotnika: Zakaj se priznavamo sokolski misli (nadaljevanje). Bratje in sestre pridite vsi! — Prosvetni odsek Sokola I.

Jugoslovenski Sokolski Savez razpiše natečaj za osnutek znaka sokolskega narasčaja. Znak naj bo velik 15 x 15 ali 15 x 20 mm v kakršnikoli obliki, naj odgovarja sokolski ideji in naj bo primeren za sokolsko mladino. Osnutke v mavcu (povečana oblika) je vpsolati do dne 30. novembra 1923. starešinstvu Jugoslovenskega Sokolskega Saveza, Ljubljana, Narodni dom. Osnutek bo presodila v to določena jury. Za sprejeti osnutek je določena nagrada 5000 Din. — Starešinstvo JSS.

Sport

Prvenstvene nogom. tekme. — Na prostoru «Ilirije» se vršita v nedeljo 21. t. m. dve prvenstveni tekmi. Ob tričetrt na 14. nastopita *Primorje in Akad. SK.* ter ob pol 16. uri *Ilirija in Hermes.* Rezervna moštva nastopijo ob 9. oz. ob pol 11. uri dopoldne. — Tekma Ilirija: Hermes zaključuje jesensko prv. sezono ljubljanskega I. razreda. Hermes bo gotovo zbral vse moči, da doseže napram Iliriji kar najugodnejši rezultat. — Tekma med Primorjem in Laskom odloči placiranje na prvih treh mestih prv. tabele II. razreda v Ljubljani. Primorje in Lask sta bila doslej v vseh prv. tekmah zmagovita, Slovan zaostaja momentano za 2 točki. **Kolesarska prvenstvena dirka mariborskega «Peruna»**, o kateri smo že na kratko poročali, je v nedeljo kljub zelo neugodnemu vremenu prav dobro uspeła in nudila izreden sportni užitek. Posebno zanimiva je bila tekma med primorskima rojakoma Pahorjem in Nabergom, ki sta peljala skoro tik do cilja vzporedno, par metrov pred ciljem sta si bratsko podala roke in se nato zagnala v boj za zmago. Ernest Pahor je pri-

šel kot prvi na cilj v 1:41:30, pol se kune za njim Franjo Nabergol. Za bojevnika za prvenstvo so dospeli na cilj: Rohit Zmagoslav v 1:49:05, Rošnovič Srečko 1:51:40, Oiberec Josko 2:06, Raiber Viljem 2:09:25, Medved Anton 2:16:15, Rudolf Kvas 2:22:03. Stalo je 10 dirkačev na progi Maribor-Fala (50 km). Dirkali so tudi starini o Maribora do Selnice na progi 20 km. Prvenstvo starinov si je priboril Lojze Markovič v 41:40, za njim so dospeli Ciz Hinko v 48:20, Pahor Ivo v 49:35 ter H. Sušnik v 1:03:12. Najlepše je vozil ml. starinl g. Kokol, ki pa je po nesreči povzročil pri Kamnici zadel v kmečki vo in se težko poškodoval. Po dirki se je razvila lepa povorka skozi mesto v hotel «Kosovo», kjer se je vršil v polni dvorani družabni večer z razdelitvijo daril katerega so se udeležili delegati klubov «Edelweiss» in Delavskega kolesarskega društva. Tajnik Kavčič je imel ob dušenju članov in gostov zelo lep nagovor. Gospodična Kvasova je razdelila tekmovalcem krasna darila.

Jugoslovanski zimskosportski Savez ima v nedeljo 21. t. m. svoj 1. redni glavno skupščino z običnim dnevnim redom. Skupščina se vrši v gornjem salonu kavarne Emone ob 9. dopoldne. Klubi, ki so člani saveza, se opozarjajo na udeležbo. Delegati morajo prinesiti pooblastilo z navedbo, kdo ima pravico glasovanja.

Mariborski obč. svet

Maribor, 19. oktobra.

Sestanek avtonomnih mest.

Začeli so zopet s tričetrturo zamuđu. Govornika o zamudah SLS dr. Jerovška pa še niti tedaj ni bilo. Zupan naj prej poroča, da v občinski svet poroči ni svetnik g. Klepiš noče mesta prezeti, ker je bolehen — v mariborski občinski dvorani z lepo štukaturu pa pri sebi toliko kadijo, da se zdravi močje ne morejo zdržati. Pozvan bo torej daljnji na mestnik — že šesti za to mesto, želeniški upokojenec g. Lebar. V zadevi obrambe občinske avtonomije, se vrši v Mariboru v sredo dne 24. oktobra sestanek županov vseh slovenskih avtonomnih mest. Povabljen je tudi zagrebški zupan. Seji bodo prisostvovali še člani odeska, izvoljeni v tej zadevi na zadnji seji mariborskega občinskega sveta.

Dne 25. oktobra bodo končno produrane mestne vojašnice. Zato pride v drugo last stara vojašnica ob Dravi, ki jo je hotelo mesto podreti zaradi novega regulacijskega načrta. Da se ta namera ne prepreči, je občinski svet soglasno sprejel tozadevni novi regulacijski načrt.

Mariborski grobar.

Gorostasne vesti o mariborskem grobarju, ki je bil obdolen, da izkopav mrtlice in jih okraje, ter bil pri sodniški preiskavi zaradi pomanjkanja dokazov oproščen, so zabeležili celo inozemski listi. Da ne bo trpel sloves Maribora, bo zupan resnično in ljubo v imenu mesta povzročil v inozemskih listih tudi popravo teh vesti.

Nekaj iz klavniške korupcije.

V mestni klavnici je 48 celic bladih. Mesarji plačujejo malenkostno najemninno 600 kron letno, pa niti teh celic večina mesarjev že več let ni plačala. Čeprav je mestna blagajna najemninno prejela. («Jutro» je o zadevi že poročalo). Kdo in kako je to poročal, še ni pojasnjeno. O zadevi je spregovoril občinski svetnik Bahun, ki predlaga povsem povišanje najemnine celice na 1200 ali 2400 Din, kar je primerno, ker nekateri mesarji te celice že pamučali podnajem in zahtevali pri tem samo o kupnine 10 tisoč Din in še visoko najemnino. Povišek je bil soglasno sprejet, podnajem celice pa je v bodoče povzročal. Medklavni obč. svetnikov: «Kj je dobil ravnatelj Kern denar, ki ga odražal za celice, ne da bi bil kaj je jel?» Zupan smehljaje: «Ja, to je ni no!» — a ništa više.

Dimnikarji in konjederec.

Obč. svetnik Bahun poroča priporočeno, da zahtevajo dimnikarji za popravila tarifov. Pravi, da so ravno tako nenasični kot mariborski konjederec, ki zahteva vsak mesec povišek. Občinski svetniki so hudo kritizirali visoke tarife in odložili končno sklepanje svrhu nadaljnjih informacij do prihodnje seje. Za pravniški odsek je poročal nebroj pritožbah proti visoki odmeri darine, o prošnjah za sprejem v občinsko zvezo in drugih zadevah svetnik Mulej. Občinski svet je sprejel soglasno, kakor je predlagal odsek. Voj razpoloženje se je začelo zopet močje poleglo — v dvorani sta namreč m. kala dr. Jerovšek in Zebot.

Nered v kopališču.

Slede poročila svetnika. To mazi o socialnih zadevah, o konjedercu. V teremu povišajo letno plačo od 900 narjev na 1500 Din in nadalje: Voda mestnega kopališča priporočila skreje kopaliških dni, ker je baje ob torkih p. majhen obisk. Občinski svet ni bil t. mnenja in je predlog odklonil. Uslužbenem kopališča deloma regulirajo pla. Pri debati o kopališču se je izkazalo, je podjetje brez vodstva, brez pasivno in sploh v največjem neredu. Kritizirali so vsi, zupan pa je mol. Gospodarstvo pri mestnih podjetjih n. tudi tak, da se vozi v kopališče m. ka iz Parja, ki seveda zahteva za to višanje črjet. Mesto Maribor pa ne z. re svoje maserke. Torej pravi kaos. S temi je seja končala. Ob 22. uri nadaljevali a tajno.

Politični odmevi

Strasten volilni boj v slovenskem Korotanu

V Rožni dolini na Koroškem, 18. oktobra.

V slovenskem delu našega Korotana se bje to dni za «Narodni svet» (državni zbor) in deželni zbor tako veliki volilni boj, kakršnega se še ne pomni. Slovence je bilo uničenje slovenske volilne liste od strani nemških mogotcev tako razjutovalo, da so pozabili na vse i na svoje družine in če bi se krivica ne bila popravila, bi bili bratje v Jugoslaviji strmeli, kaj se danes, po treh letih nesrečnega plebsitisa, upa zatirati koroški Slovenci. — Povemo le toliko, da bi se v tem slučaju volitve v slovenskem delu Korotana ne bile vršile 21. t. m. Hvala Bogu! Enodušni naš nastop za slovensko stvar je pripomogel, da se je dalo storiti krivici vsaj deloma zadoščeno; naša volilna lista je veljavna.

Nemci in nemčurji, združeni v takorazni «Einheitsfronti» delujejo z vsemi razpoložljivimi močmi in bogatimi sredstvi: prireajo shode, podkupujejo, strahujejo, strašijo, zaničujejo, obljubljajo itd. do neverjetnosti. Heimatsdienstlerji, ki od plebsitisa sem niso več znali našega jezika, se v reklamo za «Kärntner - Einheitsliste» pošljujejo slovensčine potom tiska in v živi besedi na shodih. Da bodo imeli bratje tam preko vsaj malo pojma, evo besedilo zelenoobrobljenega plakata, kakršnih je na tisoče nabitih po bivši coni A:

«Korošci in Korošice! Dne 21. oktobra bomo šli k volitvi! Kakor za dan 10. oktobra l. 1920, tako vas kliče tudi za ta dan zopet domovina! Ostanite zvesti svoji dragi koroški domovini in ne verujte lažnim vabilom takorazne «Koroške slovenske stranke», katera bi le rada imela, da pride nova nesreča nad našo težko izkušeno deželo, katera vedno znova seje nemir in hoče s socijalnimi demokrati vred izpodkopavati obstanek naše države. Kdor ljubi našo domovino, kdor noče nič vedeti o Belgradu in kralju srbskem Aleksandru, kdor je za mirno, nemoteno sanacijsko delo in kdor se kaj za zaven ljubezni do mile domovine, tudi na pamet, ta bo volil dne 21. oktobra «Kärntner - Einheitsliste» (Koroško enotno listo).

Drugi plakat, ki se obenem troši po vaseh in selih tudi kot letak, se pa med drugim zabavljanjem in obrekoivanjem i sledeče glasi:

Korošci in Korošice! Dne 21. oktobra t. j. se bodo vršile volitve v državni in deželni zbor. Spoznavši važnost bližajočih se volitev, so se združile meščanske stranke v skupno, enotno fronto. Ta zveza je močno razburila in vznemirila nasprotnike urejenih razmer, posebno takozvano «Koroško slovensko stranko», kateri pa veliko bolj pristojna ime «Stranka jugoslovanskih irendentov». Vsi domoljubni Korošci, slovenski kakor nemški, hočemo politično neodvisno in gospodarsko močno domovino. Kaj pa «Slovenska stranka»? Ta stranka ni nič drugega, kot podružnica ljubljanskih prenapetih narodnjakov, hujšakajočih šovinistov, ki žele razpad Avstrije, samo da bi se jim uresničila njih želja po naši lepi Koroški. Kdor torej ljubi svojo domovino, kdor želi povzdigo naše dežele in naše države, ne bo nasedel sladkim, vabljlivim besedam te protidržavne stranke, katere edini cilj je, priklopitve Južne Koroške k Jugoslaviji. Vprašajte kranjske kmete, kako se jim godi pod srbskim bitjem, vprašajte nesrečne Mežičane. Leti so šle pred nekaj tedni na javnem shodu v Guštanju dali duška svoji nezadovoljnosti z besedami: «Naredimo konec neznošnim razmeram, vrtno se zopet nazaj v Avstrijo!» Kdor voli od «Slovenske stranke» postavljene kandidate, škoduje celokupnosti in seveda tudi samemu sebi, kajti protidržav-

na stranka ne more zastopati koristi zvestih državljanov. Stranka irendentov sovraži vsakega domoljubnega Korošca kakor samega hudiča; ali je mogoče, da bo zastopnik takšne stranke s sovražstvom v srcu deloval za blago našega ljudstva? Zato volite Korošci in Korošice, vsi «Kärntner - Einheitsliste»!

Priobčujemo vam bratje tam v lepi Jugoslaviji to besedilo, da spoznate, s kakim zagrizenim sovražnikom — pri katerem igrajo takov. «nemški krščanski socialisti» glavno vlogo, — imamo opraviti koroški Slovenci.

Ali kljub denarju, kljub Heimatsdienstarskem terorju in vsemogočim nasilstvom, jih ne spremlja soluce sreče, kot pred tremi leti. Naše ljudstvo je lažnike in obrekovalce slovenskega imena spoznalo in jim kaže — vrata. Vsemogočemu Lučovniku je bil onemogočen shod v Smarjeti in Selah. nakar se je razvila prisrčna manifestacija za slovensko stvar. Nemčurji in celo Heimatsdienstlerji imajo respekt pred našim enotnim nastopom in lažko rečemo, da v kmetijskih vaseh slovenskega Korotana še ni bilo takih vzbludnih volilnih manifestacij, kot so sedaj. Tam premoč denarja, moč nasilja in birokratizma; cele legije inteligence, ki ruje in agitira za «Einheitsliste», tu pa slovenski orator, prepričan takorekoč samemu sebi, zato pa tem bolj zavedajoč se dolžnosti do rodne grude. Tako nenekaj bo bje ta trenutek koroški Slovenci...

Ti pa, svobodni Jugoslovanci, spremljaj ga v tem težkem boju dne 21. oktobra z ljubeznijo in simpatijami...

Masaryk v Parizu

Sprejet kakor se v velikih državah sprejemajo samo vladarji, katerih življenje je samo spojeno z žitjem in razvojem velikega naroda, ki mu stoji na čelu, je ta teden dospel v Pariz prezident CSR Masaryk. Njegova pot v prestolico francoskega naroda je bila pravi triumfalni čin prisrčnosti, kakršnih beležijo zadnja leta malo. Francoska publicistika je pozdravila Masaryka kot proroka svojega naroda, kakor očeta, idealista in realista, kot modrijana, Slovana in zaradnjaka v eni osebi. Kjer je Masaryk pred petimi leti z mapo pod pazduho trkal na vrata evropskih državnikov kot vodja revolucionarnega komiteja zaslužnega češkoslovaškega naroda, tam ga je te dni predsednik Francije pozdravljaj kot enega prvih državnikov sveta, moža historične veličine.

Pomen Masarykovega potovanja v Pariz je najvse dalekosežen; obisk predstavlja takorekoč oficijelno preorijentacijo slovenske ideje, ki je do pred leti zrla svoj spas v caristični Rusiji. Velika mati Slovanstva leži danes na tleh in ne more pomagati niti sama sebi; Slovani pa moramo ustvarjati prihodnost, ne samo čakati, da nas spasio drugi. Prvi korak do te osamosvojitve malih slovanskih narodov je naslon na zapadno kulturo.

Francoski vidijo v Čehih svojega zvestega zaveznika in voditelja malih srednjeevropskih držav, s katerimi simpatizirajo. Češkoslovaška je v Malj antanti najmočnejši člen, ona je prva, ki sledi klicem galskega petolina na pragu nove vojne dobe. Zato izreka Masaryk beseda: «Mali človek in mali narod je v politiki prav tako pomemben, kakor je važen mali element za razvoj materije» — in je v tem trenutku manj državnik kot filozof in sociolog.

O napitnicah, ki sta jih izrekla drug drugemu gg. Millerand in Masaryk, smo že poročali. Naj sledi tu še nekaj besed o obisku češkoslovaškega prezidenta na Sorbonni, v zavedu za slovenske študije.

Masaryk je tam pred forumom zastopnikov državne francoske misli in znanosti imel pomemben govor, v katerem je na prenentan način precizir-

ral stališče slovaških narodov napram zapadu, v prvi vrsti francoski kulturi. Slovani so, kakor izvaja Masaryk, že pred vojno spoznali globok pomen te kulture in so se ji približali. Njih religija ni s tem nič izgubila, nasprotno, pridobila je na vrednosti. S tem, da se je država ločila od cerkve, cerkev pa oddržavila, sta se okrepili religija in politika vsaka zase. Ideal francoske revolucije je bila humaniteta. To pomeni, drugače povedano, naklonjenost in spoštovanje slehernega človeka do soljudi, obenem pa priznanje človeške individualitete. Politično in socijalno znači to enakost vseh državljanov v državi, približanje in združitev vseh narodov in držav v družino celokupnega človečanstva.

Stanje v današnji Nemčiji je Masaryk opisal kot posledico pangermanistične ideje. O Rusiji je dejal, da ključna ideja ruskega slovaškega nasiljstva po temeljiti reviziji. Na vprašanje: «Ex oriente lux?» — odgovarja on z «da, toda tudi — in occidente».

To je v glavnem bežen pogled na Masarykov obisk v Parizu. Njegova tendenca se glasi: Slovani smo premali, premalo izsolani, da bi mogli vzeti vajeti Evrope v svoje roke. Tej nalogi še nismo dorasli. Rusija nam ne more pomagati kakor zahteva duh časa — torej moramo iskati zaveznikov drugod. Kje? Kje drugje kakor med Francozi! Oploditi se moramo z vplivi zapadne evropske kulture, delati moramo, in v delu čakati, kaj nam nakloni prihodnost.

Današnja poljska vlada in nje opozicija

K dogodkom v poljski republiki.

Poljska vlada zavzame v slovenskem svetu eno najvažnejših mest, a tudi v celotnem evropskem političnem položaju ji pripada prvovrstna vloga. Zato je treba, da se z njenimi razmerami bolj seznanimo nego smo se seznanjali doslej, posebno pa bo potrebno, spričo najnovejših političnih dogodkov v Varšavi predočiti si stranke v poljskem Sejmu (drž. zboru) in njih politične smeri.

Od maja meseca je na vladi koalicijska stranka, ki se na kratko skupaj imenujejo «Desnica» ali «Stranka poljske večine». Na čelu koalicijskega kabineta stoji Witos, načelnik kmetijske ljudske stranke (Piast). KLS je kmetijska napredna stranka, napredna v gospodarskem in kulturnem oziru; zavzame se za agrarno reformo in izključuje versko-cerkvene momente iz politike (Witos je letos v nekem govoru dejal: «Gospoda Boga pustite v cerkvi, na politične shode naj ne hodi!»). Poleg te kmetijske stranke igra v vladi koalicijski močno ulogo «Narodna demokracija», stranka poljske inteligencije. K njej pripadajo n. pr. politiki Roman Dmowski, Paderewski, minister vnanjih zadev Seyda, minister prosvete Glominski. Ta stranka je poljsko-nacionalna. Med svetovno vojno je bila na strani antante in je ustanovila v Parizu poljski «Narodni komitej». Njeni ljudje so bili rusofilsko orijentirani. Dandanes je stranka za to, da se pripravijo najboljši odnosi z bodočo celotno Rusijo in da se s Čehi pride v red in prijateljsko razmerje (Glominski in poljski grof Skarbek sta bila člana češko-jugoslovanske-poljske mafije za časa vojne ter sta povodom Krekove proslave leta 1918. bila v Ljubljani). Versko-kulturni boj se stranki zdi preuranjen; stranka tudi ni za to, da se pretrfava z agrarno reformo. Tretja stranka vladne koalicije «krščansko-narodni klub» («krščanski» pomeni predvsem opozicijo proti Zidom) je stranka veleposelstnikov, posebno poznanskih. Četrta stranka koalicije «krščanska demokracija» («krščanski» tu di tu predvsem v pomenu protizidovski), to je stranka krščanskih delavcev, posebno v Šleziji. Vlado podpira končno, če tudi stoji nekoliko ob strani, stranka «Narodno-delavska», stranka nacionalnih delavcev (nekaki narodni socialisti).

Na splošno se da vladna koalicija označiti takole: Ljudska stranka, kršč. demokracija in Narodno-delavska stranka so socijalno napredne, prva in tretja sta tudi kulturno napredni stranki. Konservativnejša je Narodna Demokracija. Klerikalni elementi stoji blizu ne toliko nje — moooooj grece».

Tukaj se pa «fantič» tako poudari, kakor pri gorenji pesmi «pušljce».

Torej petje daje besedam izrazitost in poudarek. To so spoznale skoraj vse cerkve. Zato so vpeljale v liturgijo petje z godbo. To povzdiguje srca in čustva.

Vidiš, mi je rekel Munla Bekir, zato bi bilo dobro, da bi se tudi na sodniji uvedlo petje. Kako veličastno bi se slišale sodbe, govori odvetnikov itd. V porotni dvorani bi oile postavljene orglje. Govor, odnoma petje državnega pravdnika bi spremljale trobente, bobni, činele in timpani, kadar bi govoril zagovornik, bi ga spremljale gosli, oboje, fagoti in drugi nežni instrumenti. Sodba pa bi bila zapeta s spremljevanjem nožavn in orgelj. Tudi glasovanje porotnikov bi se pelo, to pa brez spremljevanja, da se tako bolj izrazi pričakovanje na sodbo, ki se žari iz obrazov poslušalcev. O pevskem in glasbenem udeleževanju prihodnosti bi se moralo pristojno oblastvo še posvetovati.

Kako široko polje bi se odprlo našim glasbenikom! Koliko imenitnih kompozicij bi se dalo napraviti na obtožnice in zagovore!

konfkor Kršč. nar. klubu; vendar pa je rešili, da klerikalizem kot tak na Poljskem še ne igra vidne vloge. Današnja vladna koalicija je slovačofilska, pripravila dobro razmerje z Rusijo, pri čemer računa z enotno Rusijo in s Čehi. Značilno je, da se v vladni koaliciji nekaj kuja baš najkonzervativnejši element, namreč Kršč. narodni klub. V nacionalno-politični ideologiji je jugoslovanska demokratska stranka najpodobnejša Nar. Demokraciji. Vse stranke vladne koalicije so čisto poljske stranke.

V opoziciji so: 1.) poljski socijalni demokrati (Daszynski, Moraczewski), — 2.) klub «Wyzwolenie (Osvojenjce)», stranka skoro komunistično-radikalna, katere voditelj je posl. Tugett. Če na Poljskem popisuje demagogijo Radičeva, ti brž pripomni: Tako je naše Wyzwolenie. K temu klubu se je zadnji čas približal klub Witosevih disidentov pod vodstvom posl. Domskega. Dalje spadajo

k opoziciji Zidovski klub, narodne manjšine (večina Ukrajincev in Belorusov) in Nemci. Vsa ta opozicija se z enim izrazom označuje kot Levice. Levice je zidofilska, dočim je Desnica v ostrem boju z Zidi. Ona se ne protivi separatističnim težnjam belo-maloruskim ter stoji na stališču, da je treba dati v vzhodnih krajih poljske države avtonomije, ker sploh želi, da bi na celim vzhodu nastala vrsta malih slovanskih držav, ki bi onemogočale veliko Rusijo. Levice je sovražna Rusiji in nasprotna Čehom. Najresnejše njeno glasilo «Kurier Poljski» ne uvaža v svoji politiki ostalega Slovanstva.

Karakteristično je razmerje Desnice in Levice do osebe bivšega načelnika države Pilsudskega. Desnica mu je zelo sovražna, Levice ga obožava. Današnji prezident republike, ki je bil svojčas Pilsudskemu blizu, je sedaj očitvidno krenil bolj na stran Desnice, današnje vladne koalicije.

Dr. I.

Obrtniški glasnik

Štednja pri socijalnem zavarovanju

Vsako priznava potrebo, da se delavstvo zavaruje za bolezen in nezgode, toda ves denar mora priti res v dobro zavarovanec in nesrečna rešja ne sme toliko stati.

Res je, da se med obrtniki v tem oziru sodi pretirano, vendar ni dvoma, da je v zmanjšanju režije socijalnega zavarovanja ključ za njegov obstanek. Ako se v skupnem interesu delavstva in delodajalcev to vprašanje ne reši zadovoljivo, bo prišlo socijalno zavarovanje v krizo. Danes se pritožujejo obrtniki, jutri pa bo pritisk sam od sebe prešel tudi na delavske meze. Tedaj bo nastopila ona solidarnost vseh prizadetih, ki je potrebna, da se začne brezobzirno štedenje.

Kakor čujemo, se bo v kratkem odločevalo o tem, koliko in kakšna mesta se imajo pri raznih okrožnih uradih in pri zagrebški centrali sistemizirati. Torej je sedaj nastopil trenutek, ko je štednja mogoča. Sedaj je potreben pritisk vseh interesentov, da se rak-rana socijalnega zavarovanja izleži.

Po prevratu so socialisti skupno z SLS. čez noč z naredbo narodne vlade centralizirali bolnišnično zavarovanje v Sloveniji. Poleg ekspozitur, kjer so namestili uradnike, je nastal velikanski urad v Ljubljani, urad z neštetiimi oddelki, malo ministrstvo.

Mesto ene instance smo dobili dve. Nič dela se ekspozituram ni odvzelo, ko se je razvila kolosalna centrala. Režija se je s tem seveda povečala. Bil je to pravcati «sistem Kocmura»: vse komplicirati, da se izgubi vsaka preglednost, enostavne stvari zamotati, da se nihče ne spozna in da se radi tega gotovi ljudje «neobhodno» potrebuje.

Jasno je, da se je treba odločiti, da delimo za glavne rešitve v vsem socijalnem zavarovanju le eno naglo poslujočo instance. Potrebno je, ali razpustiti okrožne urade in se vrniti k staremu sistemu ali pa demontirati ekspoziture.

Čuje se, da so tozadavne priprave dozorele in bi lahko, če bi resno hoteli, ogromno prihraniti s tem, da bi se zavarovanci prijavljali zdravnikom, odkoder bi njihove ugotovitve šle naravnost na okrožni urad, ki bi takoj izvršil nakazilo. Odpadli bi torej lahko vsi tako dragi stalno plačani uradi, namesto kojih bi stoptli okrajni odbori interesentov, kontrolorji in posvetovalna mesta za informacijo, ki pa bi ne stala mnogo.

To reformo, čim je dozorela, je treba sedaj priversti do odločitve. Potrebno pa je tudi med zagrebškimi in okrožnimi uradi urediti poslovanje tako, da bo čim najmanj pisarji. Mi smo prepričani, da je pocenitev režije socijalnega zavarovanja mogoča, ako padejo vsi obziri na osebe, ki mislijo očitvidno, da je zavarovanje radi njih in njihove udobnosti. Nikakor ne moremo dovoliti, da lepa ideja propade radi balasta, ki se ji je obesil na vrat.

Izvedeli smo, da bi nekateri radi sistemizirali toliko stalnih mest, kolikor je danes nameščenec. Merilo za potrebo je torej želja režije, da naj jo puste v miru. Socijalno zavarovanje sme namestiti toliko uslužbencev, kolikor jih je za hitro

delo neobhodno potrebno. Stalnih mest pa raje manj, ker se sistem pozeje lahko še poenostavi in bodo potem mogoči novi prihranki. V vsem se je treba ravnati po načelu, da se morajo manjši, zlasti pa osebni, interesi vedno podrediti širšim in javnim interesom.

F. D.

Proti socijalni konkurenci

Manokrat se poraja misel, da bi javne korporacije, n. pr. občine ali celo država, vršile čim več obrtnih del v lastni režiji. Misel je na prvi hip zapeljiva, če se vzame svinčnik in se z njim razporejajo številke. Praksa pa je pokazala nasprotno. Ne praksa enega leta in ene države, praksa stoletij kaže, da se taki projekti obnesejo za hip in če se prijavijo primerne osebe, dokler imajo veselje ali same ne zaidejo na stranska pota. To pa so zgolj slučajni in izjeme, ki ne ovirajo pravila. Navadno, kadar se pojavi kakšen tak projekt, je vzadaj sebišna potreba ene ali druge osebe ali osebe, ki bi rada tem potom prišla do posebnih zaslužkov. Zato smo mi načelno mišljenja, naj bi se vsa dela oddajala konkurenčnim potom med domače obrtnike tako, da morejo sodelovati v čim večjem številu. Le za tekoča manjša popravila naj imajo občine profesioniste. Pri kalkulacijah je potrebno vedno upoštevati vse okolnosti, zlasti pa, da je obrtnik vsestranski davkoplačevalec in važna eksistenca, ki jo treba držati, ne pa jo radi kakšnih kupnih kombinacij ubijati.

Zaradi teh načel z nezadovoljstvom motrimo stremljenje mestne občine, ki si hoče v lastni režiji pod krinko gasilstva ustanoviti obširne delavnice. Ne glede na velike investicije, ki jih sme delati le tisti, ki ima denar, bo bodočnost gotovo pokazala, da v resnici ne bo prihrankov. Če so slučajno v kateri stroki prihranki, je pa v drugi primanjkljaj. Ne rečemo, da ni izjemnih slučajev, ki jih uvažujemo, v katerih se da kakšna stvar brez ubijanja domačinov dobro izvesti tudi v lastni režiji. A to je slučaj, ki ne traja dolgo. Mi smo za pametne izjeme vedno sprejemljivi.

Načelno pa moramo odločno ugovarjati, da občina dela konkurenco svojim lastnim meščanom in to zlasti malim in srednjim obrtnikom.

Isto velja glede države. Ta ima v kaznišnih razne delavnice. Če delajo za lastne potrebe, bi to še šlo; vendar ima tozadavno delo bolj vzgojevalni pomen. A iti na trg z izdelki, kjer se konkurira z domačo našo obrtjo, to ne gre. To ve vsakdo, da so cenejši izdelki, če delavec skoro nič ne stane. Na veselesmo mi n. pr. videli neko produkcijo stolov, ki se izdelujejo na Miklošičevi cesti na št. 4, ki odgovarja justični palači. Ta čas pa se naša legitimna produkcija, n. pr. zaklopnih stolov, nahaja v zelo kritičnem položaju. Ali je to pametno in pravično? Če smo prav poučeni, je omenjena kazniška produkcija razstavila celo pod napačnim imenom. Zahtevamo pojasnila o tej stvari.

JDS. je v korist obrtnikov napravila več protestov in interpelacij ter se zanaša na uvidevnost odločujočih krogov, ki naj se ne igrajo tam, kjer ni potrebno

Georges:

Petje

(Čebljanje.)

Slovenci so znani, da radi pojejo. To se opazi na vsak korak. Ze opoldne se žuje iz različnih gostin ubrano in žalibog tudi neubrano petje. Jaz se sicer ne razumem dosti na to, a zadnjič mi je prijatelj Munla Bekir dal podučna pojasnila. Munla Bekir ni sicer njegovo pravo ime, kajti njegovo pravo ime je prav lepo jugoslovansko, njegovo krstno pa tako lepo krščansko, da je zmiraj v zadregi, če ga kdo vpraša po njem, kajti on je mnenja, da ga ne zasluži. Na nejeverniški zveki mu je dal neki imen v večji družbi, ki ji je bilo tako všeč, da se ga je prijel.

Torej Munla Bekir mi je pravil razne stvari o petju. Tako mi je povedal, da se petje sodi z objektivnega in subjektivnega stališča. To mnenje da je dostikrat različno. Tako je on, ko je še sam kazal svoje pevske možnosti v nočni javnosti, pel v večji družbi po Valzarjevem trgu. Pa pride zraven stražnik (takrat je bila še mestna policija) pa pravi: «Dobro večer, gospodine!» «Dobro večer!

odgovori pevska družba. «Kaj pa tu- lite tako, kakor bikli na gmajni?» pravi stražnik. «Saj ne tulimo, ampak pojemno,» so zopet vladno odvrnili umetniki, nakar je stražnik pravzaprav nesramno vprašal: «Kakšno je petje pri vas tuljenje, če je to petje?» Nato so se Munla Bekir in tovariši vdali in odšli svoja pota. Vtis stražnikove opazke je bil prevelik. Ta opazka sicer ni bila izrečena popolnoma z objektivnega stališča, kajti stražnik je na vse zadnje le varih nočnega miru, toda popolnoma subjektivna tudi ni bila, tako da bi bila izrečena s stališča nevoščljivosti. Kajti policijski stražniki vendar ne morejo ponoči na cesti ljudem kazati, kako se mora peti. Saj tudi nimajo izobrazbe za to in plače tudi ne.

Torej Munla Bekir, ki se razume na petje in muziko, mi je pravil, o najno- večjem proizvajanju pevskih točk, zlasti pa narodnih pesmih.

— Če hočeš vedeti, kaj se pravi petje, mi je rekel, stopi o priložnosti v gostilno «Pri belem tigru». Tam se ponavadi producira pogrebno pevsko društvo «Liter». To društvo poje nadvse izrazito. Vokalizacija je izborna, glasovni material nedosežen. Ko bi

samo slikal, kadar zapojejo tisto narodno: «Nageljček, roženkravt, rožmarin, iz tega ti pušljce nar'dim». Prve besede do «iz tega ti» se pojejo ginjaivo. «Ti» se zapoje bolj na kratko, kajti nato pride pavza. Pavza je tako dolga, da človek prav lahko solze otre, se usekne ali pa gre po kakem drugem človeškem oprasku. Zalaj pa pride «pušljce». To se zapoje tako, kakor da bi bil človek jezen in se sli- ši od daleč kakor «butelj», ki ga s skrajno prezirljivostjo komu vrže v obraz. Obenem napravijo pevc gesto, kakor da bi z vso močjo udarili po mizi. Za pušljcem pride zopet pavza, dovolj dolga, da si poslušalec odpo- more od strahu, nakar pa se začne sladkomo: «nnnnnnrrrdim». Intona- cija pa ne sme biti čista, temveč se začne z nizkimi toni in se kakor po vrvi privleče do prvega glasu in iz- zveni nazadnje v akord. Pri proizva- janju tega akorda tenoristi ali mežijo ali pa gledajo v strop samo z belino očesa. Basisti pa držijo po strani glave, kakor svetniki, da njih debeli gla- savi pridejo bolj do veljave.

Enak užitek imaš, kadar slišiš to društvo peti: «Da se bo vid'lo to ravo- no polje, da bom vid'la, kie — fantič

— moooooj grece».

Tukaj se pa «fantič» tako poudari,

kakor pri gorenji pesmi «pušljce».

Torej petje daje besedam izrazitost in poudarek. To so spoznale skoraj vse cerkve. Zato so vpeljale v liturgijo petje z godbo. To povzdiguje srca in čustva.

Vidiš, mi je rekel Munla Bekir, zato bi bilo dobro, da bi se tudi na sodniji uvedlo petje. Kako veličastno bi se slišale sodbe, govori odvetnikov itd. V porotni dvorani bi oile postavljene orglje. Govor, odnoma petje državnega pravdnika bi spremljale trobente, bobni, činele in timpani, kadar bi govoril zagovornik, bi ga spremljale gosli, oboje, fagoti in drugi nežni instrumenti. Sodba pa bi bila zapeta s spremljevanjem nožavn in orgelj. Tudi glasovanje porotnikov bi se pelo, to pa brez spremljevanja, da se tako bolj izrazi pričakovanje na sodbo, ki se žari iz obrazov poslušalcev. O pevskem in glasbenem udeleževanju prihodnosti bi se moralo pristojno oblastvo še posvetovati.

Kako široko polje bi se odprlo našim glasbenikom! Koliko imenitnih kompozicij bi se dalo napraviti na obtožnice in zagovore!

In sodba, ki bi se zapela po vzor- cu «pušljce» in «fantič», — kakšen učinek in vtis bi napravila. N. pr. «V imenu itd.» bi se pelo kakor «nagelj- ček, roženkravt, rožmarin», «les-t let» kakor «pušljce» in nazadnje ginjaivo in portamento «ječe», kakor «nar'dim». Pri smrtnih obsodbah bi bilo treba svečanost seveda še bolj povzdigniti.

— Pomisli, je nadaljeval Munla Bekir, kakšen vtis napravi scena v «Faustu», ko Marjetica oboja zbor, ki se čuje iz cerkve. Stavim, da bi petje in instrumentiran razsodbe na- pravile večji vtis nego izgovorjene, in gotovo bi tudi bolj poboževalno vplivale nego sedaj.

Misel je na vsak način uvaževanja vredna. Koliko brezposelnosti bi bilo manj. In koliko orkestrov bi bilo aktivnih, kajti v sedanjih časih bi se s petjem in godbo po sodnjah sigurno društvo «Vešala» ali «Keha», ki bi več zaslužilo nego s koncerti pa cerkvah in kinih. In ustanovilo bi se lahko sodnijsko pevsko in glasbeno društvo «Vešala» ali «Keha», ki bi lahko šlo pokazat našo novo glasbe- no umetnost, če že ne v Pražo, na vsaj v Krško.

Vzgoja in šolstvo

Nekaj za šolo

Člane naredbe novejši dobe polagajo veliko važnost tudi na telesni razvoj mladine. Za to ne zadostuje samo telovadba, ampak treba je v vseh ozirih gojiti šolsko higijeno. O šolskih prostorih, o prenovljenju učilnic itd. je težko govoriti; ni denarja, kakor pravijo.

Lahko pa se stori marsikaj, kar koristi, pa ne velja denarja. Vsak učitelj naj skuša preprečiti in zabraniti v šoli vse, kar bi moglo škodovati zdravju mladine. To pogodi vsakdo, samo če ima dobro voljo.

So pa nekatere stvari, na katere ne misli in ki jih ne pozna vsak učitelj, zlasti če sam nima otrok. In na te bi rad opozoril. Mislim predvsem na srednje šole.

Učence mora imeti dovolj razvedrila. Meni se zdi, da je vsakdanji izprehod nujno potreben, in če je to dijaku na katerikoli način onemogočeno, je to greh nad mladino.

Vsakdo ve, da je srednješolska mladina zelo obložena s delom, zlasti s delom doma, posebno učenci prvih razredov, ki se še ne znajo hitro in uspešno učiti. Dvomim, da je kriva te preobremenjenosti učna tvarina, vsaj edino ne, ampak vzroki tiče drugje. Predvsem ne sme vsak posamezen učitelj misliti, da je celo popoldne določeno samo za njegov predmet. Ako bi bil tega mnenja in ako ima učenec naslednji dan pet ur šolskega pouka, je jasno, da učenec tega bremena ne more zmagati. Pri dobri volji bi se dalo temu odpravi, ako bi se učitelj mimogrede malo informiral, koliko imajo učenci še drugega učenja, in bi se po tem razdal: večjih bi dal učiti več, večjih manj. Tako pa se dogaja, da nimajo učenci za nekateri dan skoro nobenega učenja, za drugi dan pa toliko, da ne morejo zmagati niti polovice.

Pismene vaje doma naj bi vsak trezni učitelj omejil na najpotrebnejše. To je treba prav razumeti: pismene vaje doma so zelo potrebne, kadar so potrebne, toda žalibog prepisujejo učenci doma večkrat brez miselnosti stvari, ki nimajo v tem oziru nobenega pomena. Človek ne ve, ali mu je dal profesor prepisovati zato, da bi se uril v pisavi, ali zato, da bi si pisavo z naglim pisanjem pokvaril in tratil čas. O pismenih kaznih niti ne govorimo!

Nekaj podobnega je učenje na pamet. Koristna, potrebna reč, toda vse do neke mere. Ali žalibog se morajo učenci pri nekaterih predmetih učiti na pamet vse. To ni prav, to je izguba časa.

Tudi na to bi bilo treba gledati, da se učenci nauče večino že v šoli — saj to zahtevajo menda tudi predpisi — in doma le bolj ponavljajo in si pridobijo znanje utrjujejo. Vsaj toliko pa bi bilo treba skrbeti, da bi učenci — ne mislim pri tem lenuhov, nepazljivcev in prav slabih nadarjenih učencev — v šoli predelano tvarino razumeli, preden se začne doma učiti. Je pač treba tako dolgo poskušati in razlagati, da večina razume, saj nima vsak učenec inštruktorja, da bi mu doma razlagal. Gospodje učitelji naj opozorijo, ne mislimo žaliti nikogar, le opozarjamo dobrohotno, da bi se tak pouk bolj gojil. Poznamo nadarjene učence, pa pridejo domov in začno delati pismene vaje iz pravkar obrazložene snovi, n. pr. v matematiki, a si niso na junsam, za kaj pravzaprav gre. V predmetu, za katerega ni učne knjige, je treba tvarino v šoli bolj premlevati in še isto uro ponavljati. Kjer so učne knjige na razpolago, se jih je treba držati. Cenu jih sičar imamo? Vsaka učna knjiga, ki je od šolskih oblasti odobrena, vsebuje gotovo vse, kar se mora učenec na dotični stopnji naučiti. Greši se tudi v tem oziru.

To bi bilo nekaj stvari, ki niso v korist zdravju mladine, ker jo oklepajo v sobo do poznega večera, da se ne more razvedriti in naučiti potrebnega svežega zraka. Ako sedi učenec 4 do pet ur v šoli, je potreben razvedrila.

Pa še nekaj je, kar še bolj neposredno škoduje zdravju. Upeljani so med posameznimi učnimi urami odmor. Teh se učencem ne sme krati, ker so neobhodno potrebni. Doga pa se, da ostaja učitelj cel odmor v razredu in uči dalje. Ako je potrebno, da se ravna učitelj po zvonec, ki naznanja začetek pouka, je tem bolj potrebno, da ga čuje tudi takrat, ko naznanja konec pouka. Na to poslednje se gleda premalo, tudi ravnanje učitelja posveča temu premalo pažnje. Ako stori učitelj svojo dolžnost v času, ki je odmerjen pouku, ne pride nikoli v zadrego. Naravnost greh pa je, ako se pridruže učence v šoli še po zadnji uri in jih uči. Ampak je že tako: so učitelji, ki bi najrajši ostali kar naprej v šoli.

Tudi zapiranje kot kazni ni dobro pedagogično sredstvo, je večinoma potrat časa, ki si ga mora učenec nadomestiti na škodo svojega zdravja. Saj so druga sredstva, da se učenca spravi v red. Če pa učitelj misli, da brez zaporov ne bi mogel izhajati, naj to vsaj prej naznani staršem, da ne bodo v skrb in da jim ne bo treba zaradi tega izpreminjati hišnega reda.

piše Bartsch — «Kako neročim je človek! Don Juan, ki mora imeti vsak dan drugo žensko, kakor bi šlo za kvantno in ne za kvaliteto! Ali zakonec, ki se boji otrok in ki je tako vsakdanjski, da stlač gospodinja in ljubico v eno osebo. Komur je podarila narava najlepši življenjski venec, kdor ljubi — bi moral to čustvo viharne pomladi v sebi zatajevati, rajši se izpolniti izogibati, nego toliko sladkost žrtvovati. Kajti mnogo lepše je ljubiti, kakor ljubljeno biti. Bili ljubljene brez lastne ljubezni, kako nizko bi bilo, bahanje s tem! Zares, da je kdo drug vanj zaljubljen — s tem se more ponasati le ničemern človek. Plemenitejša narava bodo žalostne opažale potratnost srca in le neke vrste hvalažna zadrega je največ, kar lahko občutijo...

Glavno je, da sam ljubim. Najbolj opolna vseh svedčanosti v življenju traja le takrat dolgo, ako preživljate usodo Tristana in Izolde: večno obdani po sovražnikih, vedno skrivaj, vedno zadrževani, vedno znova ločeni, vedno gladni! Tudi tu kontrast stopnjuje in vzdržuje najvišjo naslodo... In če ti poreče ženske: «Anakreon, gonci ti!» — «Anakreon star si!» — se jani zasmeje in reči: Če te ljubim, kaj ti mar? — Ljubiti, in če že mora biti nesrečno ljubiti, to je najvažnejše... Kako je mogoče, da globok mož ali globoka ženska preveč bridko občuti izgubo daru, ugajati ob prvem pogledu in biti iz seksualnih vzrokov oblegan? Za to mi nedostaje vsakršno razumevanje. Človek je povsem potolažen, ako si le sme reči: «Ljubiti smeš in tega ti ne more zabraniti nihče». Seveda mora imeti taka ljubezen moč, premagovati se, imeti mora takt in okusnost. Bitje, ki te ne ljubi, ne sme nikoli vedeti in se jasno zavedati, da ga ljubiš.

Vse cenene zmagane Casanova bi žrtvoval za prekrasno bolest Wertherjevo, da celo za bolest, ki je razžalila Goethejeve živce v brezupnem hrepenenju po Ulriki Levetzow. Ta milost, znati in moči ljubiti preko meji svežega moštva ali do let Ninone Lenclos, je redka in skora bi dvomil, ali je tako bolestna sreča dan danes sploh še možna. Postali smo pač discipliniranejši in avtokritični. Toda privoščimo jo vsakomur in vsaki!

Kaj dobiš za milijon mark?

V Berlinu sredi oktobra.

V loteriji je bil milijon mark svoje čase največji dobiček ter je odpiral vrata zemeljskega raja. Kdor ga je zadel, je bil preskrbljen za celo življenje, bil je rešen vseh skrbi in je lahko opremil s balo deset hčera.

Nekdaj smo morali imeti tisoč «rjavih cunj», predno smo spravili skupaj milijon mark. Sedaj smo vsi milijonarji, a ne moremo biti posebno ponosni na to. Bil bi celo veliki revež, kdor bi imel samo en milijon. Zanimivo je torej izvedeti, kaj se dobijo danes za en milijon, po katerem so hrepeneli milijoni.

Odgovor je lahek in kratak: glasi se nič! In kdo bi se temu čudil, ako izračunaj, da je milijon papirnatih mark le desetina nekdanjega peniga. Kaj so je v mirnem času dobilo za desetino peniga? Tudi nič! Dostil več se danes tudi za milijon ne dobi, a «malenkosti» v resnici se dobijo za ta znesek. Na primer: pošta odpravi za milijon mark kako tiskovino iz Berlina v Monakovo ali dopisnico v lokalnem prometu. Če ima človek srečo, dobi v prodajalni, katere lastnik ne sledi točno kurzu dolarja, slab svinčnik, za ta denar. A, kakor rečeno, bi moral imeti srečo. Kapica za svinčnik se dobi še za 900.000 mark.

A za milijon se dobi še več! Dobi se gumb za hlače ali srajco, pet centimetrov traku in celo štiri bučke. Za življenje važne potrebščine pa so za milijonarja, to je za človeka, ki ima «samo en milijon», docela nedosežne. Celo gotova mala hišica ne odpre rada vrat za to vsoto.

Da bi si mogel človek, ki ima samo en milijon, nabaviti kaj hrane, o tem ni govora! Komaj za tri naprtnike posnetega mleka, stane točno en milijon. Ravno toliko moraš plačati za deset vžgalic — če ti jih kdo proda za ta denar.

Užitek ljubezni

V čem tiči užitek? R. H. Bartsch, nemški štajerski pisatelj, je skušal nedavno užitek pojasniti. «Treba zmerom misliti na kontrast, ako naj se uživa življenje počinjemo. Vedno nekoliko čuta lakote in le redkokdaj sitosti. Tako mora biti v vsem. Celó v ljubezni,» pravi pisec.

Nasičenje je konec uživanja, prenasičenje izliva odpor in gnus. V prav vsakem užitku. «Toda celó v ljubezni» —

kajpék! Sej vejmo, de imaš Atilo zekopanja na suji parceji!

«I kaj ti tíd' vejš?»

«I kaj njab!»

Stvar je bila namreč takšna-le: Zupnik S., ki je nekako pred sedemdesetimi leti pasel duše po Sodražici, je šel nekega dne od Zamostca proti Viničam, kjer so kosci ob cesti kosili, pa jih je vprašal, kako se kaj kosil. Odgovorili so mu, da prav dobro, samo na nekem izvestnem mestu ni trava za nič. Zupnik jim hudomušno pojasni: «Najbrže je kakšen šac zakopan ali pa Atila sam!» Od tega dne datira storilja: Na sedaj Ambrožičevem travniku je pokopan Atila. Travnik je pa hudo močvirje.

Dan po travnogorski komisiji je gospod Ambrožič primahal k Štrbenku po pojasnilo, kaj je pravzaprav na stvari. Štrbenk mu rade volje pove, da je pripravljen mu spisati zgodovino o Atilovi smrti pri Sodražici in njegovem pogrebu na Ambrožičevem travniku. In mu jo je spisal. Glasi se pa tako-le, dobesedno:

«Leta 2500 pred Kristusovim rojstvom je Atila šel nad Rim. Pred Rimom pa ga je ustavil papež in prikazali so se mu Apostoli. Atilo je prevzel strah, obrnil se je nazaj in uahnil mlinu

Skrivnost hotelske sobe št. 48

V novem, zelo moderno opremljenem beograjskem Palace-hotelu se je v noči od pondeljka na torek odigral zagoneten zločin. Dunajski trgovec Moritz S. se je pozno ponoči vračal iz bara v svojo spalnico. Tedaj je začel dva strela iz revolverja. Silno se je ustrašil, kmalu nato pa je na hodniku opazil okrvavljeno moža, oblečenega v spalno obleko. Bil je naslonjen na zid. Po obrazu, vratu in obleki mu je curčila kri. Na vprašanje, kaj se je zgodilo, je ranjenec tiho odgovoril: «Rešite mojega prijatelja!» — ter pokazal z levo roko na neka vrata blizu hodnika.

Med tem se je našima znančema pridružil hotelska sobarica. Podala se je s trgovcem v naznačeno smer in našla v sobi med dvema omarama še enega ranjenca. Obraz tega moža je bil smrtno blede. Ležal je v krvi in se ves tresel od mrzlice. Ko je ugledal pred seboj dosega moškega in ženske, je vzkliknil po francosko: «Telefonirajte francoskemu vojaškemu atašeju! Kličite številko 39 in naročite zdravnika!» Trgovec je takoj odhitel na telefon in opravil vse po želji ranjenca. Med tem je prišla tudi policija. Tu pa začena zagonetka.

Oba ranjenca sta dobra prijatelja. Eden je francoski kapetan Carlier, drugi lesni trgovec Isellis iz Curiha v Švici. Oba sta znana že iz zveze vojne dobe. Seznanila sta se v Parizu, kamor je Isellis večkrat prihajal. Bil je baje tajen vohun v francoski službi. L. 1919 je bil kapitan Carlier imenovan za francoskega konzula v Curihu. To je vezl med obema prijateljeva še bolj utrdilo. V Beogradu sta se sedaj stara prijatelja zopet sešla. Imela sta v hotelu vsak svojo sobo.

Trgovec Isellis je hotel odpotovati po svojih opravih domov. Carlier pa mu je to odsvetoval, češ, da je bolan in nesposoben za dolgo potovanje. Ko pa je Isellis kljub temu odpovedal sobo in naročil sobarici, naj ga zbudi jutro ob šestih, jo je Carlier skušal pregovoriti in ji je za to svrhu ponudil petsto dinarjev. Sobarica kljub temu ni hotela opustiti Isellisovega naročila. Podkupnino je odklonila.

Ob 2. uri ponoči sta počila zagonetna strela. Carlier pravi, da se je tedaj zbudil iz spanja in ugledal senco, s katero se je spustil v boj, a senca je ustrahala tudi nanj in potem izginila skozi okno. Isellis se ne spominja, kaj in kako je bilo z njim. Kroglja ga je pogodila v glavo.

Dogodek je v resnici zagoneten. V sobi, kjer se je zgodil zločin, ni preiskovalna komisija našla nobenega orožja. Skoro izključeno pa je tudi, da bi mogel zločinec zbežati skozi okno, ker leži soba št. 48 v drugem nadstropju.

Kdo je zločinec? Sum pada izključno na Carliera, o katerem se ve, da je ljot častnik moral nositi orožje, ki se pa ni našlo pri njem. Uganka pa je, kam in kako je Carlier samokres skril, ko je dvakrat izprožil.

Carliera obremenjuje še več drugih okoliščin: v prvi vrsti poskus, da podkupi sobarico; dalje dejstvo, da je imel Isellis 8 dni zaprtega v sobi in ga tam «zdravil». Isellisov zdravnik se čudi, kakšna kura je morala biti Carlierova metoda. Ali najboljši čudno na celi stvari je to, da se Isellis trdovratno brani osumljenja, da bi «njegov prijatelj», kakor imenuje kapetana Carliera, imel proti njemu zavratne misli, katere bi skušal poravnati z orožjem. On trdi, da je Carlier dober človek in da ga ima rad.

Je pa še ena možnost, ki ne meče jasnosti na osumljenca. Med Carlierm in Isellisom je baje obstajalo homoseksualno razmerje; poleg tega je Carlier imel ljubezenske odnose z Isellisovo ženo. Mogoče, da ga je to napolnilo k zločinu.

Carlier je bil že parkrat zaslišan in se ne nahaja v zaporu, pač pa pod policijskim nadzorstvom. Brani se zelo trdovratno in taji poskus, zločina trditi, da je nedolžen. Policija mu tega seveda ne more verjeti. Preiskava otežkoča dejstvo, da se zasliševanje kapitana vrši v francoskem jeziku. Carlier se jezi na to stopanje, policijska oblast pa vztraja pri svoji volji za pojasnitvijo zadeve. Beograjska publika stoji pred Palace-hote-

lom, sviga po stopnicah gor in dol in ogleduje sobo št. 48 in odtiske ranjenec. Vih prstov na zidu.

Pravkar prihaja iz Beograda poročilo, da je Isellis podlegel rani, katero je zadobil od krogle iz simokresa. Umrl je v četrti polovni. V sredo zvečer se je v Beograd pripeljal Isellisov brat, katerega je ranjenec nestrogo čakal kakor da slutijo svojo smrt. Sestanek obeh bratov je bil zelo ganljiv. Iz bolnišnice se je brat podal v hotel «Moskva», kjer je ložiral. Tam je dve uri po obisku v bolnišnici doznal za bratovo smrt. Poročilo ni mogel verjeti, ker je bil ranjenec še malo prej pri zavesti in se je z njim razgovarjal.

Zagonetka s Isellisovo smrtjo še ni rešena, prej otežkočena. O Carlieru prihaja na dan vedno bolj zamotane reči. Ker je Carlier kapetan generalnega štaba francoske armade, je potoval s potnim listom, katerega mu je izdalo zunanje ministrstvo v Parizu. Imel je potno do voljenje za Dunaj, Prago, Beograd, Varšavo, Bukarešto in Sofijo. Potoval je v posebni misli. Našo mejo je prekorčal 23. septembra s Simplon ekspressom pri Rakeku, odkoder se je peljal čez Vinkovce in Subotico v Bukarešto, kamor je dospel dva dni pozneje. Iz Bukarešte je Carlier dvakrat pozval Isellis v Beograd za nujnim telegramom. Sestanek je bil koprčno v Vinkovcih. Carlier se je peljal tja z zrakoplovom iz Pančeva. Drugič sta se Carlier in Isellis sešla v Beogradu, potem je kapetan čez Madžarsko in Avstrijo odpotoval v Prago, odkoder se je vrnil v našo prestolico 3. t. m. Ob tej priliki je prišlo do dogodka, ki je vedno razburja in biča radovednost beograjske publike in nastavlja čudne zanke policijskim organom, ki je železo poslednostjo skušajo pojasniti zagoneten zločin.

× Visokošolski študij brez zrelosti. Thuringško prosvetno ministrstvo v Nemčiji je dovolilo dostop na univerze v svojem območju tudi osebam, ki nimajo srednješolskega absolutorija, a so stare 25 let in so se posebno izkazale na katerikoli polju. Vse take osebe se lahko vpišejo na univerzo v Jeni. Podvredni pa se morajo pred tem posebi sprejemni skušnji, katere pokaže, kakšna je miselna zmoglost in dar razumevanja bodočega slušatelja, ki je glede ugodnosti univerzitetnih študentov popolnoma enakovreden z onimi, ki imajo maturo.

× Eksplozija v varšavski Citadeli. Varšava je bila do vojne trdnjava: nje središče je bila Citadela, stoječa tik ob Visli na nje levem bregu na severni strani mesta. Citadela je nekoliko ločena od mesta samega, vendar razdalja ni posebno velika. Ko bi se Citadela tesno držala mesta, bila bi sedanja katastrofa še večja. Da je eksplozija političnih zločin komunistov (boljševikov), o tem ni nobene dvome več. Posebno osumljen je neki delavec, ki je malo pred eksplozijo brez propustnice pasiral stražo in vojaško samo zatrdil, da jo ima. Ta človek je nekoliko pred eksplozijo začel bežati in bil tudi ranjen. Prišli so mu pozneje na sled v eni izmed vojaških bolnic, tu se je namreč zgledil za obvezo rane človek s fizionomijo onega delavca in odšel; v bolnici pa si njegovega imena niso zapisali. Aretirali so neko žensko, ki onega dne (13. oktobra) ni prišla v Citadelo na delo, a je v momentu eksplozije zagotavljala svoje znanje, da je sigurno Citadela sva v zrak.

× Konec «debelih Bert». Nemško časopisje prinaša zanimive podatke o dalekometnih topovih, ki so l. 1918. ob streljevali Pariz. Ti topovi — 7 po število — so bili izdelani v Kruppovih tavnih. Ko se je nemška armada l. 1918. pričela umikati, so bili trije topovi tega tipa že v rabi na fronti, ostali pa so bili še v tovarni. Ko ni bilo več mogoče ob streljevali Pariza, so Nemci dva topa demontirali in njihov material uporabili za druge topove. Dva druga topa sta bila tako poškodovana, da sta postala nerabna. Ko je bilo podpisano premirje, so imeli Nemci samo še tri dalekometne topove, ki so bili popolnoma na varnem. Ko so se Nemci zbal okupacije Rura, so tudi te topove popolnoma uničili, njihove dele pa uporabili za industrijske stroje.

Atilov grob v ribniški dolini

ali
Kako je Štrbenkarjev Korle Pesaglavce potegnili.

(Najnovejša ribniška, ki je na poleg izvirnosti tudi resnična.)

Bili so na komisiji v Travnj gori. Po možnosti se je tudi udeležil gospod Ambrožič iz Zamostca. Na edini travnogorski hiši je pri tej priliki zagledal lepa stara vežna vrata. «Pogled koku so tu lepa vrata!» — «I sevejde so,» pravi Štrbenk, «kaj bi ne b'la! Al' ne vejš, de jih je papež Hadrijan šlasti poslôu Segat'! K'je tisti šac škôpou, pa mu ga je poslôu? Vejš, škôpou je kej-lhe, pa take stvari, jaz mu je pa papež toku lepa vrata poslôu, da so sam' kej-lhi vrezan' nuoter, pod pantam so pa kosti svejce Cecilije!»

Pobožna Ambrožičeva boljka polovica je takoj — božjega straha polna — začela poljubovat tiste pante in častit kosti svete Cecilije.

Ambrožič pa ne zdrži, ker se mora pobahati Štrbenku: «Pa vejš, imam jaz tód' nejkej tae'ga doma!»

Štrbenk ne bodi len, ga prehititi: «I

kajpék! Sej vejmo, de imaš Atilo zekopanja na suji parceji!»

«I kaj ti tíd' vejš?»

«I kaj njab!»

Stvar je bila namreč takšna-le: Zupnik S., ki je nekako pred sedemdesetimi leti pasel duše po Sodražici, je šel nekega dne od Zamostca proti Viničam, kjer so kosci ob cesti kosili, pa jih je vprašal, kako se kaj kosil. Odgovorili so mu, da prav dobro, samo na nekem izvestnem mestu ni trava za nič. Zupnik jim hudomušno pojasni: «Najbrže je kakšen šac zakopan ali pa Atila sam!» Od tega dne datira storilja: Na sedaj Ambrožičevem travniku je pokopan Atila. Travnik je pa hudo močvirje.

Dan po travnogorski komisiji je gospod Ambrožič primahal k Štrbenku po pojasnilo, kaj je pravzaprav na stvari. Štrbenk mu rade volje pove, da je pripravljen mu spisati zgodovino o Atilovi smrti pri Sodražici in njegovem pogrebu na Ambrožičevem travniku. In mu jo je spisal. Glasi se pa tako-le, dobesedno:

«Leta 2500 pred Kristusovim rojstvom je Atila šel nad Rim. Pred Rimom pa ga je ustavil papež in prikazali so se mu Apostoli. Atilo je prevzel strah, obrnil se je nazaj in uahnil mlinu

Akvileje, katero je razdejal. Odtod se je obrnil proti Ljubljani, ni pa mogel do nje, ker je takrat okrog mesta teklo široko barje. Zavil je mimo ter se zopet obrnil proti Rakeku. Odtod je krenil na levo in prišel čez klanec, pa do Zajmerice (sedanjih Zimarič), kjer je dobil grizo. Ker pa tedanj zdravniki še niso poznali zdravil proti grizli, jo je slavni Atila podlegel. Njegovi hrabri vojščaki so ga «dnešli do Zamostca, kjer so si izbrali za njegov grob Ambrožičev travnik in na njem položili truplo k večnemu počitku. Deli so ga v srebrno, zlato in diamantno krsto. Ker so bili njegovi hrabri vojščaki tako udani, da se nikakor niso hoteli ločiti od svojega vodje, so ostali tam, se naselili v okolici, obdelovali polje in se zaplodili, ter jih zato naše ljudstvo še dandanes nazivlje — «Pesaglavce».

In gospod Ambrožič je pričel iskati Atilov grob...

Ker je pa travnik zelo močvirnat, je pri svojem kopanju moral uporabiti tudi brizgalno gasilnega društva v Zamostcu. Sedanjí načelnik gospod Segar mu je pa uporabo brizgalne prenoval, nakar se je moral Ambrožič

udati in je prepeljal brizgalno zopet v hlev. Tam je našel na tleh — tri zvi-lajoče se kačoz eno veliko, dve mali. V razburjenju ni zapazil, da so le slepci, in vse tri junaško pokončal, brizgalno spravlil ter zaklenil hlev. Nato je urnih krač odšel v Sodražico k Štrbenku in mu referiral o kačah. Štrbenk ga je ves v strahu vprašal: «Al' si jih toku pohodu, de se je kri pokazala?»

«I sevajde!»

Štrbenk nato: «Vejš, tu je toku: Takrat ko je Atila um'ru, so je ajegova mat' in njegove dve ženje spremenile v kače. Tja vjelka je b'la gvišno mat', ta male dve sta b'le pa ženje! Zdej, k' si jih pa, ti toku pohodu, da so rejšne, zdej boš gvišno Atilo izkopu.»

«Vejš, poslúšej še nekaj družga: Kukur jest tu u starih bukvalh bjarem, so takra, k' so Atilo pokopal', usadi' na njegru grob šjest cipres. Kej nejs' od tega, neč njasu?»

«I sevajde smi! Pogljéd', sej imam nekaj vaege seboj, kaj pa je tu?»

In mu pokaže trilo, golo, štorasto korenino stare jelše. Vrli naš Štrbenk jo takzj spozna za pristno korenino ciprese. Vpraša ga: «Kilku taeli si ja škôpou?»

«I veinde ih je blu šest!»

«Tok potlej si pa prou na grub'!»

«Ja, kilku djaleč misliš pa kôpat?»

«Ja magari 75 metrov!»

«Vejš, če buš pa tku djaleč kopon-lahku pa prideš do pekla! Kaj pa buš, če buodo naenkrat začeli ven hudičš skakat?»

«I, sej sm' že prej pravu, de ima Fajdja talmund, pa ih bo zagovaru, pa bodo šli vs' nazaj!»

«No, pa tíd' duobru!»

Atila se do danes ni izkopan. Pozor-no bomo motrili razvoj dogodkov. Za danes dopolnimo svoj referat še v toliko, da povemo, da je na lico mestu izkopana že tri metre globoka in primerno obsežna jama, samo da je do vrha napolnjena s kalužo. Ambrožičev delavec, ki dobiva 100 K na dan «ga vse frej», in ima zapoved, da pošči koplje, da ne bo eventualno poškodoval zgornjega krova srebrne krste, se seveda zapovedi vestno drži.

Kot vestni kronisti beležimo še, da je omenjeni delavec za nekaj dni moral delo prekiniti, nadaljeval bo pa za pet, ko se vrne iz zapora krajčev okrajne sodnije v Ribnici. Če bodo te deli sodrški fantje nametali v jamo več starih kosti in cunj in steklenih koravd, jih bo Ambrožičev grobokop še več našel, kakor doslej. M. A. C.

5495

«Moral bi izrezati ključavnico iz vrat,» govori Sainclair tiho kakor sam s seboj. «Traja predolgo. Pojdi, greva naprej...»

Ob zidu se počasi pomikata naprej; kljub vsej pazljivosti se tuptam zadene v kako vejo, toda vsak šum se potopi v vetru. Ko zavijeta okrog ogla, izgine na mah vse grmičevje in rastlinstvo: tla so ravna in čista, med trdo shojeno zemljo pa stopi noga tudi na kak kamen, in vidi se, da je na tej strani hiše — vzporedni z ono ob potoku in po hoji sodeč oddaljeni od one kakih 10 metrov — pravzaprav vhod.

Sainclair šepetaje razlaga Corsatu (kajti bilo je še vedno temno kakor v rogu, tako da Burgundec ni videl niti svoje roke pred seboj):

«Veža in tri stopnice; vrata in po eno okno na vsaki strani, tri okna v prvem nadstropju, lesene oknice so zaprte.»

Sainclair gre po stopnicah in si ogleda vrata.

«Dve ključavnici kakor prej... ne bova poskušala. Greva raje na streho. Daj mi vrv sem, ti pa ostani tukaj.»

Corsat vzame iz svoje torbe vrv in jo poda Nyctalopu.

Bil je nekak laso, spleten iz svile in opremljen z vozli, debel kakor kazalec in dolg kakih dvajset metrov, silno prožen, lahek in močen. Na koncu je bil obtežen s kroglo iz klobučevine, napolnjeno s šibrami in kaučukom.

Sainclair vzame laso, gre proti zidu ter gleda na streho. Dva dimnika opazi, odloči se za bližnjega. Laso zvije v zvitek in si ga en konec ovije

okoli leveice, z desnico pa zgrabi drugi konec pol metra od krogle, zavijeta in zavrti, stopi urno naprej in vrže s krepkim zamahom... Krogla odleti in potegne za seboj laso, ki se ovije okrog dimnika... Nyctalope se vrne h Corsatu, ki ga je čakal pred vrati.

«Jaz grem prvi,» pravi Sainclair, «ti pa pazi na vrv; kadar ti dam znamenje, s tem da potegnem za vrv, pridi za menoj!»

Oba sta imela čevlje z gumijastimi podplatmi in ko plezata zdaj po vrvi od vozla do vozla, opirajoč se z nogami ob stari zid, ne povzročata nikakega šuma. Le pločevinasti žleb se pod pritiskom obtežene in napete vrvi uda in zlomi; toda v vetru se izgubi tudi ta ropot.

Streha je bila krita s skriljavcem. Onstran dimnika opazi Sainclair malo napol odprto podstrešno lino z neočiščenim valovitim steklom.

Nyctalope skomigne z rameni in se nasmehe.

«Tudi Lucifer ne misli na vse!» zamrmra sam pri sebi.

Sainclair odpre okno na stečaj in drug za drugim se splazita skozi okno v podstrežje. Kakor vedno v takih prilikah, tako daje tudi sedaj Nyctalope svojemu tovarišu potrebna navodila, saj je bila tema tu notri še večja kakor zunaj:

«Prazna podstrešna shramba... tla so iz desek. In tam-le, tri korake odtod na levo so v tleh vrata! Pojdi za menoj!»

Previdno kakor mački gresta naprej in dospeta do vrata. V ta vrata je bil pritrdjen na eni strani obroček, nanj pa privezana vrv. Na ostrežju

(je visei mal skripec, in okrog njega se je ovijala ta vrv, ki je potem izginila skozi luknjo v tleh. Sainclair sname vrv s tečaja, tako da se ne more gibati, in odpre vrata mirno kakor da je v svoji lastni hiši.

Oba se sklonita skozi odprtino in Sainclair opazi spodaj stopnice z držajem, ki vodijo očividno v pritličje, in kos stene, preoblečene z rdečo preprogo. Na zidu visi na železnem kavlju lestva, tik poleg podstrešnih vrat pa vrv, s katero se ta vrata odpirajo.

«Lestva je predaleč, da bi jo mogel zagrabiti, če se še tako daleč sklonim,» pravi Sainclair. «Sicer pa soba ni preveč visoka — kake tri metre — no, če sva previdna lahko skočiva dol brez prevelikega ropota. Pozor! Oba naenkrat! Skočij na prste!... Si pripravljen?... Zdaj!»

Sube deske zaškrpajo pod težo dveh ljudi. Oba se sklonita in pridržita sapo. Molč...

Corsat napenja zamaž oči. Zanj je tema neprodorna.

Nyctalope pa vidi! Kratek hodnik od stopnic pa do zidu, v zidu okno brez zagrinjala in troje vrat: dvoje desno od hodnika, ena levo. Rdeče platno, s katerim je stena prevlečena, kaže znake vlage...

Hipoma prekine grobno tišino vzklík!...

Kratek, hripav «oh!»

Instinktivno skočita Sainclair in Corsat pokonci in željno pričakuje in strmita... eden slepo v noč, drugi pa proti vratom na desni strani hodnika, izza katerih je prodrl krik.

Nekaj sekund pozneje začujeta različne šume: škripanje, godrnjanje težkega in hripavega človeškega glasu, stopicanje nog po suhih tleh, ki pokajo, vžiganje žveplenk...

Tedaj šine skozi špranjo pri prvih vratih blisk svetlobe. In takoj zatem

nov ropot. Zdelo se je, kakor da se neznanec za zidom oblači, pri tem pa ga tare slaba volja in neprestano godrnja in govori sam s seboj, jezlik pa mu je težak in se mu zapleta med zobe. Sainclair ne razume niti besede, vendar sklepa iz posameznih zlogov, ki jih ujame, in iz posebnosti, ki jih ima vsak jezik in jih nikdar ne more zatajiti, da govori neznanec nemško.

Počasi in okorno stopicajo noge po škripajočih deskah.

Sainclair in Corsat pa medtem tudi nista držala križem rok. Oba se postavita pred vrata, vsak na eno stran, se naslonita na zid ter čakata...

Nyctalope razvija svoj načrt:

«Ko odpre vrata, skočiva nanj, mu zamašiva usta, ga zavaliva na posteljo in poveževa z odevjama in rjuhami...»

Čakata, radovedna, a mirna in hladnokrvna.

Ne dolgo. Kmalu se približa vratom težak korak, okorno odrine roka zapah in zavrti ključ: vrata so v hipu odprta na stečaj...

Še preden se neznanec zave, skočita Sainclair in Corsat nanj kakor jaguarja na gorilo!

Bil je res velik kakor gorila. Nenadni napad ga je pa tako presenetil, da se ne skuša niti resno braniti, le roke stegne instinktivno predse in iz ust se mu izvije hripav glas. Toda takoj mu porine Corsat robec v usta in štiri ježljene roke se ga oklenejo in ga tirajo naprej, ga suvajo, porivajo, da se onemoglo spočitika, dokler ne pade vznok na posteljo.

Sainclair in Corsat ga zavijeta v rjuhe in odeje kakor kak mesen cmok v moko, potem odtrga Nyctalope zavozo z okna in ga trdno preveže čez ramena, da ne more rok niti ganiti. Obraz pa mu odgrneta.

Pri nogah postelje je stala miza iz svetlega lesa, na njej pa svečnik iz

kovanega železa z veliko svečo, ki je svetila ujetniku naravnost v obraz. Grozen je ta obraz: rdeči, gosti, kratke ostrženi lasje, modro-sive oči, razorana koža popolnoma gola, brez brade in brk. Brutalna glava, da, res; vendar si mora Sainclair priznati, da priča visoko in široko čelo, izrazite oči in zgovorne ustnice o neki, dasi ravno brutalni razumnosti.

«Ta človek je Luciferjeva lutka,» si misli Sainclair, ko opazuje negiben obraz, «in ni brez razuma. Če je v resnici udan Luciferju, mu bo težko iztrgati kako besedo, razen če se boji telesnega trpljenja. Predno se ga lotim, je bolje, da preiščem hišo.»

Na mizi poleg svečnika leži sveženj ključev. Sainclair jih pogradi in pravi Corsatu nemški:

«Corsat! Pazi dobro na lopova in ne zaupaj preveč rjuham in vezem! Zdi se mi, da ima herkulske moči! Torej bodalo v roke, prijatelj! In če se bi ujetniku zahotelo svobode, mu zapiči rezilo najprej v bedro, potem pa povrsti v obe roki, tako da ga bodo take misli minile. Ubiti ga ni baš treba; ko bo čutil teči kri, se bo že unesel, nič se ne boj... Torej, pazi! Jaz pridem brž nazaj.»

In Sainclair odide mirno, kakor da je doma v svoji hiši, sveče pa ne vzame seboj, ker je ne potrebuje.

Hotel se je v prvi vrsti prepričati, da v hiši ni nikogar razen rdečelasca. Počasi stopa po stopnicah v pritličje, v roki svoj revolver, brez katerega ni bil nikdar. Zanašal se je na ključ, ki jih je vzel z mize, zato je pustil vitrihe pri Corsatu.

? Ali ste že poslali na-ročnino za „Jutro“?

ARKO Liqueur Triple Sec

KAVARNA „EMONA“

vsak dan koncert salonskega orkestra.

RESTAVRACIJA „EMONA“

Prvovrstna kuhinja. Izborne pijače

BAR „EMONA“

Originalna tu- in inozemska vina. — Bar-specialitete.

Svira znani Barduo Ludvik & Petrovič. —

Plešeta najnovejše plese George & Georgeta.

Otvoritev „Bara“ v soboto 20. oktobra 1923 ob 23. uri.

Se priporoča

Jan Fiala

kavarnar in restavrater.

Za zimo!

Kupite obleke, zimnike, raglane itd. le v
konfekcijski trgovini

DRAGO SCHWAB, Ljubljana

Uvaža vse blago le od prvovrstnih svetovnih angleških in čeških tvornic, vsled česar jamčim za kvaliteto vsega pri meni kupljenega blaga. — Vsa izdelava je v lastni režiji

Lastni modni atelje za gospode

Lončene peči

sobne, kmečke in štedilnike
ima vedno v zalogi večjo množino

Anton Gregorec

pečarilja
Mengeš, Slovenija (SHS)
po najnižjih cenah

Vzorci in barve po izbori.
Postrežba točna in solidna.

Vesna Brata Pohlin in drug
tvornica
vlasnic, kovinastih gumbov, ključic in rlinčic
za čevlje Ljubljana I, poštni predal 126,
sprejema vsa naročila, ki se takoj in v vsaki množini
izvršujejo. Zahtevajte vzorce in ceniki Pri večjih naročilih popust.

ZAHVALA.

P. n. občinstvu vljudno naznanjam, da sem oddal svojo staro, znano

restavracijo in kavarno „Tratnik“

svojemu sinu, strokovnjaku.
Zahvaljujem se slavnemu občinstvu za dosedanja obisk in naklonjenost ter obenem priporočam najtopleje nadaljnji obisk nanovo modernno opremljene restavracije in kavarne svojega sina.

Z odličnim spoštovanjem
Leopold in Alojzija Tratnik.

NAZNANILO.

P. n. občinstvu vljudno naznanjam, da sem prevzel od svojega očeta staro znano

restavracijo in kavarno „TRATNIK“

katero sem popolnoma nanovo renoviral in modernno opremlil. Kot strokovnjak zegotavljam p. n. občinstvu, da bodem postregel v vsakem oziru z najboljšo kuhinjo, pristnimi vini, točno in solidno postrežbo.

Otvoritev bo v soboto, dne 20. t. m. zvečer ob zvokih priljubljene ciganske kapela.
Koncert se vrši redno vsak dan od 20^h, do 24^h, ure ponoči. Vstop prost. — Cene običajne.

Za obilen obisk se najtopleje priporočata
Mirko in Marija Tratnik
restavrater in kavarnar.

Državni nameščenci

morajo poznati

Zakon o civilnih uradnikih in ostalih drž. uslužbencih.

(Službena pragmatika.)

Knjižico, ki velja s poštnino vred Din 8.75, razpošilja
Tiskovna zadruga v Ljubljani.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUŽNICE:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

Šelenburgova ulica št. 1

KAPITAL in REZERVA Din 17.500.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavi: Trgovska

EKSPOZITURE:

Konjice
Meža-Dravograd
Ljubljana (menjalnica
v Kolodvorski ulici)

Telefoni: 139, 146, 458

Domače vesti

*** Krst prestolonaslednika.** Dne 21. t. m. se vrši v dvorni kapeli kralj Nj. Vis. prestolonaslednika, dne 22. t. m. pa poroka Nj. Vis. princepa Pavla. Ob tej priliki se v ostali državi ne bodo vršile nobene oficijelne svečanosti. Korporacije in osebe morejo poslati ob priliki krsta in poroke svoje zastopke.

*** Visoki gosti v Beogradu.** Včeraj popoldne sta prispela v Beograd povodom krsta prestolonaslednika rumunski kralj Ferdinand in kraljica Marija v spremstvu admirala Nikoleta Rizea in Gabrielescu. Danes popoldne se pričakuje prihod neveste princepe Pavla, grške princezine Olge, v spremstvu njenega očeta princepe Nikole in matere princezine Jelene.

*** Predlog za 25 % redukcijo draginskih doklad.** Zagrebški listi poročajo iz Beograda: Finančni minister je predložil vladi, da se zmanjšajo draginske doklade uradnikom za 25 %. Na ta način bi se dobil znesek preko pol milijarde dinarjev, s katerim bi se mogli pokriti izdatki proračuna. Pooblaščen komisija je že izdelala načrt v tem smislu in sklenila, da bi bil ta znesek zelo potreben za vravnateženje proračuna. Med samimi ministri so bila mnenja v tem vprašanju podvojena. Ker je finančni minister na potovanju, se bo v vladi sklepalo o njegovem predlogu pozneje.

*** Nocojsna soareja Jadranske Straže.** Glavni odbor «Jadranske Straže» naznanja slavnemu občinstvu, da se bo soareja vršila pri pogrnjenih mizah in da bo dvorana že takoj od začetka prirejena za ples. Uvažujoč sedanje težke razmere je glavni odbor upošteval tudi vprašanje toalete, ki naj bo poljubna, vendar pa pri gospodinjah, če je le mogoče, z ozirom na proslavo, temna. Da omogočimo poset prireditve vsem svojim članom, določili smo vstopnino za člane samo 10 dinarjev. Dijaštvo pa plača 5 Din.

*** Iz žurnalistike.** Narodni poslanec in šef sarajevske «Srpske Riječi», Stjepan Kobasica postane po poročilih beograjskih listov direktor «Samouprave», glavnega organa radikalne stranke in se bo zadrževal za mesto I. tajnika narodne skupščine.

*** Protest Udruženja jugoslov. učiteljev proti italijanizaciji slovenskih šol.** Udruženje jugoslov. učiteljev je izročilo v četrtki ministru prosvete radi italijanizacije slovenskih šol na Primorskem in na Reki memorandum, v katerem opozarja na pogodbe, ki jamčijo pravice narodnih manjšin, in energično protestira proti temu nekulturnemu činu.

*** Občutno povišanje Kamenarovičeve kazni.** Kakor smo poročali, je Stal sedmorice kot kazensko sodišče zavrnili ničnostno pritožbo bančnega ravnatelja Kamenaroviča, ki je bil od ljubljanskega sodišča obsojen na 2500 Din ali 3 dni zapora, ker je obrekoval bivšega ministra dr. Kramerja, da je koruptivno zlorabljal svoj ministerski položaj. Isti dan je Stal sedmorice v nejavni seji razpravljala tudi o vzklicu dr. Alb. Kramerja proti prenosu odmerjenih kazni. Kakor nam sedaj javljajo iz Zagreba, je Stal sedmorice vzklicu dr. Kramerja v polnem obsegu ugodil ter je obsodil ravnatelja Kamenaroviča na 10.000 dinarjev kazni ali 14 dni zapora. Sodišče je bilo mnenja, da je z ozirom na težino klevete in na dejstvo, da Kamenarovič ni mogel v dokaz svoje trditve navesti niti sence kakšnega dokaza, prvotna kazen premajhna in zvišanje na 10.000 Din utemeljeno. Kamenarovič mora plačati seveda tudi občutne stroške čega procesa.

*** Ravnateljstvo okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani** je imelo včeraj sejo z obširnimi dnevnimi redom, ki ga je ob požrtvovalni vztrajnosti vseh članov rešilo do poslednje točke. Seji sta prisostvovala predsednik središnjega urada g. R. Pilepić in ravnatelj g. Jaklič iz Zagreba. Seja je trajala od 9. dopoldne do popoldne, pa do 7. zvečer. Med vsestransko živahno debato je ravnateljstvo poleg nebroja podrobnosti rešilo vprašanje sistematiziranja službenih mest okrožnega urada in prevedenja uslužbencev s tem, da je to zadevo poverilo posebni komisiji, ki ima nalogo, zadevne predloge izdelati in predložiti naravnost središnjemu uradu. Obširna debata se je razvila o krivdi za zamude in zastanke ljubljanskega okrožnega urada in se je razširila vprašanje zadovoljivo za centralo v Zagrebu in okrožni urad v Ljubljani. Energijna volja se je pokazala tudi v stremljenju središnje s prihodi zavoda, ki se je pokrenilo v novem času zlasti ob obrtniške strani. Posledice se morajo kmalu pojaviti.

*** Proračun državnih kopalnic** (med njimi Rogaska Slatina in Dobrna) se ima urediti po novem finančnem zakonu, tako, da se vzdržujejo sama. Uprave izdelajo proračune, ki jih odobri minister financ. Čisti prihod se more uporabiti za napredek kopalnic in za ustanove za lečenje siromašnih državljanov. Za investicije se lahko najemajo posojila. Tarifa za državne bolnice se od 1. januarja 1923. preuredi tako, da siromašni (letni neposredni davek 10 Din) ne plačajo nič, zato pa progresivno navzgor do 30 Din dnevno.

*** Ispit iz gozdarstva** je napravil s prav dobrim uspehom na zagrebški univerzi g. Jože Mihre iz ugledne narodne hiše v Logatcu.

*** Odlikovanje v železniški službi.** Z redom sv. Save V. vrste sta odlikovana Josip Božič, šef železniške postaje na Bledu in Matija Berč, šef postaje Lesce. Martin Krivec, asistent železniške postaje Bled je odlikovan z zlato svetinjo za državljanske zasluge.

*** Himen.** Poročil se je 17. t. m. na Rakovniku g. Jožef Kovač, trgovec, z gospodično Stefanijo Jebračinovo iz Rudnika. — Na Ježici pri Ljubljani se je poročil bančni uradnik g. Anton Pečnik z gđ. Metko Buzzolin, hčerko tamkajšnjega tovarnarja.

*** Ugodnosti za rezervne oficirje.** Kakor javljajo iz Beograda, je delegacija udruženja rezervnih oficirjev in bojevnikov intervenirala pri ministru predsedniku in pri vojnem ministru, naj bi se pri razvrščanju uradnikov upoštevala vojna leta tako za temeljne plače kakor tudi za napredovanje v smislu čl. 60. uradniškega zakona.

*** Kongres železničarjev.** V Beogradu se vrši v dneh 27. in 28. oktobra tretji letni kongres nacionalnih železničarjev. Na kongresu se bo določila direktiva za nadaljnje delovanje.

*** Izenačenje koledarja.** V vprašanju izenačenja julijanskega in gregorijanskega koledarja se je končno zganil tudi sv. sinod. Po zaključku vasiljanskega pravoslavnega kongresa v Carigradu bi se moralo izenačenje koledarja izvršiti že 1. oktobra, a «poletno počitnice» cerkvenih poglavarjev so to preprečile. Šele sedaj, ko je carigradska patrijarhija izenačenje že izvršila, se je zganil tudi sv. sinod ter odločil, da bo o vprašanju v kratkem razpravljalo.

*** Na naslov železniške uprave.** Pred nekaj dnevi je bilo v časopisih, da stopi s 1. novembrom v veljavo nov vojni red. Ker smo v bohinjski kotlini od železniške uprave prav po mačehovsko opravljeni, naj javimo tu svoje želje. Zjutraj odhaja osebni vlak tako zgodaj, da moramo vstati že ob dveh, če hočemo na vlak. Ali res ni mogoče, da bi odhajal iz Bohinja osebni vlak primeroma ob pol 7. do 7. zjutraj in se opustil iz Jesenice potem oni brezpomembni vlak, ki odhaja ob 10. Če nočeh hoditi par ur peš, se moram odpraviti iz Ljubljane že ob 15.10, ker ima le ta vlak zvezo s blejskim in bohinjskim kotom. Zakaj pa nima večerni vlak zvezo, kakor jo je imel prejšnja leta? Prosimo železniško upravo pri določitvi novega voznega reda, da nam da primerni jutranji vlak in da bo imel zvezo v Bohinj večerni vlak, ne pa popoldanski, ki odhaja iz Ljubljane ob 15.10. S tem bi bilo občinstvu zelo ustrezno.

*** Ljutomerski okrajni zastop.** Jakob Rajh, posestnik v Ljutomeru, je postavljen za načelnika okrajnega zastopa.

*** Iz celjskega upravnega sodišča.** Ostavko na državno službo je podal dr. Vekoslav Vorsič, pisar I. razreda pri celjskem upravnem sodišču. Ministrstvo pravde jo je sprejelo in zapusti dr. Vorsič svoje mesto 31. t. m.

*** Olajšanje prometa z denarnimi pismi.** Da se olajša promet z malimi privatnimi zneski za plačilo posameznih privatnih računov, je finančno ministristvo sklenilo, da se dovoli promet čez mejo z denarnimi pismi do 500 dinarjev, in sicer v efektivnih dinarjih ali pa v tuji valuti, ki odgovarja temu znesku.

*** Radiografska postaja pri Rakovici.** Dela pri ustanovitvi radiografske postaje pri Rakovici blizu Beograda se bližajo svojemu koncu, tako da bo postaja funkcionalna že meseca decembra letos. Postaja bo imela toliko kapacitete, da bo mogla obteževati s celo Evropo; radiotelefonski promet pa bo omejen na našo državo.

*** Pospeševanje stanovanjske krize** po občinskem svetu. Prejeli smo: V času, ko se morajo uradniki vsled pomanjkanja stanovanj seliti v magistratne ječe, ter živijo nešteto ljudi v živinskih vagonih, barakah in kleteh, je zabilil občinski svet gradbenemu podjetju inž. Dukli in dr. zidati stanovanja za svoje nameščenice z eno sobo in kuhinjo ter vsami pritliklami ter je izdal stavbeno dovoljenje le pod pogojem, da se sezidajo stanovanja z 2 sobama in kuhinjami. Posledica tega čudnega sklepa je, da namerava podjetje uporabiti sedaj vse prostore zase, stranke, ki bi imele priti v to stanovanje, bodo pa na zimo na cesti, ker morajo v najkrajšem roku izprazniti svoja dosejana bivališča. Na ta način se kriza po občinskem svetu le pospešuje.

*** Maribor-ski proračun** mestne občine za leto 1924. bo od 18. do 31. tega meseca na magistratu v vpogled občanom.

*** Stanovanjska in stavbena zadruga v Celju** je imela v četrtki svoj redni občni zbor za poslovno leto 1922. Radi neugodnih valutarnih razmer mora za enkrat omejiti svoje delovanje na upravo obstoječih stanovanjskih hiš, ki pa so že prešle v last posameznih strank. Dasi je zadruga obšernostna in stoji pod državnim nadzorom, ne more dobiti od vlade niti najmanjše subvencije za stavbeni sklad. Navezana je torej le na najemnine in na članstvo, ki šteje 91 članov. So to pretežni večini državni nameščenici. Dostoj je prijavljenih za event. nadaljnja stanovanja 13 članov. Zadruga je svojčas vplivala inicijativno, da se je postavilo v bližini Spodnjega Lanovca večilinih zasebnih uradniških vil, ki so pa prešle po obratu iz nemških rok po večini v roke industričev in trgovcev.

*** Demokratski sešanki v mariborski oblasti.** V Zalcu se 21. t. m. ne vrši občni zbor krajeve organizacije JDS. In okrožna konferenca za Savinjsko dolino, ker je predsednik organizacije g. Kuček zbolel. Sestanek se vrši pozneje in bo pravdočasno objavljen. Pač pa se vršita demokratska sestanka v Veržetu in Križevcih, kjer poroča dr. Reisman iz Maribora.

*** Mirozov in bakljada na predvečer krsta prestolonaslednika v Mariboru.** Danes v soboto zvečer priredi godba mariborskega glasbenega društva «Drava» skupno z nacionalisti in ostalim narodnim občinstvom v proslavo krsta prestolonaslednika mirozov in bakljado po mestu. Zbirališče ob 19. na oglu Tvrniške in Frankopanske ulice. Nato formiranje povorke, ki krene iz Frankopanske ulice na Trg Kralja Petra preko mostu na Glavni trg pred magistrat, od tu po Stolni ulici na Stolni trg in po Solski, Gosposki ulici in Maistrovi ulici pred okrajno glavarstvo itd. Povabljeni so tudi ostale korporacije in narodno meščanstvo, da se te patriotične manifestacije v čim večjem številu udeležijo.

*** Mariborsko perilo.** Našo včerajšnjo vest o aferi dr. Lajnsiča proti dr. Pfeiferju je razumeti — ob sebi umevno — le v tem smislu, da je dolžil onih nečednih dejanj dr. Lajnsiča dr. Pfeifer, radi česar je vložil dr. Lajnsič proti dr. Pfeiferju dve obtožbi, ko je po povratku s poroke zvedel v Mariboru za gorastane obdolžitve, ki so se izvršile v njegovi odsotnosti. Ko so listi poročali o tožbah, pa je dr. Pfeifer uradno izjavil, da se tožbe nič ne boj, češ, da bo vse dokazal. Tako je bilo mišljeno naše poročilo. O aferi pa poročamo seveda le kot kronisti, ker nismo nobenega povoda, otegrati se za to ali ono osebo v tej aferi. Pač pa smo bili primorani v interesu javne morale obsojiti svojočasno postopanje proti dr. Lajnsiču v njegovi odsotnosti ob priliki njegove poroke. Kdor se hoče boriti, naj se bori z odprtim vzirjem. Toliko v odgovor na obe strani, zlasti tudi pristašem, ki so se trudili našemu stališču v sobotni notici. O razpravi pa bomo poročali le strogo objektivno. K zadevi je sporočil dr. Lajnsič v sinočnjem «Taboru», da je on zahteval po svojem povratku iz inozemstva z vso silo ne samo v Mariboru pri vodstvu okrajnega glavarstva, ampak tudi pri velikem županu dr. Lukanu in pri ministru notranjih zadev pojasnila glede poverb pri prehranjevalnem uradu. Vile energični zahtevi njegovega zastopnika dr. Rosine je baje vodja okrajnega glavarstva dr. Pfeifer odgovoril, da nima nič proti poslovanju dr. Lajnsiča. Ker so bili vsi koraki za razčiščenje zadeve drugače nemogoči, naveda dr. Lajnsič, je nastopil sodniško pot, da se zadeva razčisti in da dobi zadoščenje.

*** Milijonska nagrada mariborskemu cariniku.** Upravnik mariborske carine gospod Trošt je dobil nagrado 250 tisoč dinarjev. Nagrada zatira še iz leta 1919., ko so mariborski cariniki zaplenili nekim židom 10 kilogramov zlatih Napoleondorov, ki so jih imeli skrite v vagonu in pnevmatikah avtomobilov.

*** Tragedija lepe Milice.** Iz Skoplja prihaja poročilo, da so osem dni po smrti lepe Milice, soproge graščaka Džani-bega, prišla policiji v roke tri pisma, ki jih je pokojnica naslovlila na policijo in na sorodnike v Beogradu in Skoplju. V pismih izjavlja Milica, da neče več dalje živeti, ker je umrl otrok. Dne 17. oktobra je bilo njeno truplo izkopano ter se je vnovič vršila obdukcijska. Kakor smo poročali, so zdravniki pri prvi obdukcijski podali izjavo, da je samomor izključen.

*** Potres na Sušaku.** V četrtki okoli dveh popoldan so šutili na Sušaku močan valovit potres, ki je trajal okoli tri sekunde. Škode ni.

*** Tropična malarija v Dalmaciji.** V Šibeniku in njega okolici se je pojavilo več slučajev tropične malarije. Bolnica je prenapolnjena z bolniki, ki so oboleli na tej bolezni.

*** Izgnana sta iz naše države za nedolžen čas 19letni Ivan Dodič iz Volovske pri Opatici in 22letni mehanik Josip Plank iz Znojma na Češkoslovaškem.** Oba sta že predsedala v naših ječah po več mesecev radi tatvine.

*** Tajna beograjskega hotela.** Kakor se sporoča iz Beograda, je švicarski trgovec Iselli, ki je bil — kot smo že poročali — na zagoneten način težko ranjen v hotelu «Palace», predvčerajšnjim nenadoma umrl. Preiskava se še nadaljuje ter pada sumnja, da je izvršil na svojem prijatelju zločin, na francoskega kapitana Carltera, ki se je v zadnjem času večkrat sestal s Isellijem ter ga končno pregovoril, da sta v hotelu «Palace» skupaj stanovala v eni sobi. Brat pokojnega Isellija je iz Curia prispel v Beograd ter je bil takoj sodno zaslišan.

*** Psi na otroke.** Poroča se nam: Ko so se predvčerajšnjim gojenec osamjele na Vrtači vračali po Gregorčičevi ulici domov, se je zaganjal v nje neki pes dobermanske pasme in jih več celopodril. Opozarjamo zato lastnike nevarnih psov, da ne zadostuje nagobčnik, ampak jih morajo voditi na vrvi, ali pa naj jih obdrže doma, kar bo še najbolje.

*** Opozarjamo na današnji inserat konfekcijske trvdke DRAGO SCHWAB v Ljubljani, Dvorni trg.**

*** Danes zvečer ob 20. otvoritev** nanovo, moderno opremljene restavracije in kavarnice «Tratinke» s priljubljeno cigansko kapelo. Vstop prost. Cene običajne. Glej današnji inserat!

*** POZOR!** Stara, priznana solidna trgovina z oblekami J. MAČEK se je preselila na Aleksandrovo cesto 12 (bika Pokojniškega zavoda), kjer prodaja še nadalje po znatno znižanih cenah.

*** Pogreša se:** Erker Matilda, 20 let stara, iz Male gore pri Kočevju, je dne 17. t. m. od svoje delodajalke Eli Lukane v Ljubljani v duševni zmedenosti neznan kam odšla. — Sestnajletna Eliza Stampa iz Maribora, Minska ulica 26, je dne 11. t. m. od svojeve neznanu kam pobegnila.

*** Drobni iz Zidanega mosta.** V cementarni je stroj zdrobil delavcu Stusku nogo. Ponesrečenec je moral v bolnico v Celje. — V bolnici v Brežicah je umrl čevljarški mojster J. Fraj, v ljubljanski pa župnik Nikola Jamšek iz Razborja pri Zidanem mostu. — Za gasilno dom v Loku je daroval Alek. Rot iz Ljubljane 50 Din. — Dne 4. novembra priredi gasilno društvo v hotelu Juvanič vinski trgatve.

*** Tat v državnem vzgajališču v Ljubljani.** Franc Buser, 18letni delavec iz Ponikve pri južni železnici, je lansko leto ukradel v Kamencu razno perilo in obleko. Svojega poželenja po tujem blagu ni odložil, ko je bil v državnem vzgajališču v Ljubljani, kjer je iz zaklenjenih prostorov vzjel razne festvine v precejšnji vrednosti. Odtoč je pobegnil ter se kmalu nato v Zg. Siški spizil v peč neke stranke, da bi nadaljeval svoj spol. Pri tem pa so pička ujeli. Na okrožnem sodišču v Celju je bil obsojen na 4 mesece poostrenejše.

*** Ribji tatovi so odnesli iz ribnika v bližini hotela Sv. Janeza pri Boh. Bistrici 77 postvi.** Ribnik in ribe so last žumske uprave v Boh. Bistrici. Ribe so bile namenjene za pojedino ob priliki krsta Njegovga Vis. prestolonaslednika. Ocenjene so na 10.000 K.

*** Premeten tat.** V hišo Ivana Erčarja v Sp. Gameljah se je splazil, preden je gosposdar zvečer zaprl hišna vrata, neznan tat. Skril se je pod streho, ko pa je ponoči vse trdno spalo je šel na delo. Odnesel je 2 para dobrih čevljev, precej veliko ustrojeno črno svinjsko kožo, črno ovčjo kožo in kolo. Skupna škoda znaša 1350 Din.

*** Poskušni cerkveni rop v Višnji gori.** V noči na 13. t. m. je zavrtal dosegač je neznan možki v farni cerkvi Višnje gore vrata pri tabernaklju z velikim svodom, in sicer 9krat pri ključavnicu, 1krat pa pri spodnjem tečaju ter skušal tako dospeti v tabernakelj. Storičec ni odnesel nikakih predmetov, pač pa je povzročil na tabernaklju okoli 1000 Din škode.

Objave

*** Pevcem ljubljanskim v «Zvezu» včlanjenih zborov!** Pevske vaje za Vse svete se vrše v Glasbeni Matici in sicer vaje za I. in II. tenor vseh zborov v torek, dne 23. oktobra; vaje za I. in II. bas vseh zborov v četrtki dne 25. oktobra, obakrat točno ob trideset na 8. zvečer. Nove nagrobnice, zato je potrebno polnoštevilna udeležba. Odbor Zveza.

*** Dramatični odsek Sokola Jesenice** odpravi letošnjo sezono z Remčevco kmetsko zaloigo «Užitkarji» v soboto 20. in nedeljo 21. oktobra ob 20. uri.

*** Občni zbor društva «Dijaški dom v Kočevju»** se vrši dne 4. novembra ob pol 10. uri v poslopiju državne gimnazije v Kočevju. Dnevni red: Letno poročilo odbora, sprememba § 4 društvenih pravil, volitev predsednika in dveh namestnikov odborov. — Odbor.

*** Prijateljstvo gasilstva!** Pridite na vinski trgatve, ki jo priredi «Prostovoljno gas. društvo na Barju» v nedeljo dne 21. oktobra ob 3. uri pri Jebraču na Dolenjski cesti. Poleg vinskih trgatve bo tudi godba, ples in šaljiva pošta. Zabeve na mernike!

*** Premestitev in izprememba imena pošte Tupaliče.** S 16. oktobrom 1923. se je premestila pošta in telefon Tupaliče iz občine Senčur v vas Predvor (občina Predvor) in se bo imenovala Predvor. Selski pismonoša bo dostavljal vsak dan razen v nedeljah v vasi Hrib, Tupaliče, Olševk, Hotemajž, Nova vas, Mače in Bašelj ob pondeljkih, sredi in petkih v vasi Breg, Sr. Bela, Sp. Bela, Hraše in Zg. Bela, ob točkah, četrtkih in sobotah pa v vasi Možanca, Potoče in Turn. Pošta Predvor bo imela vsak dan ob 10.15 zvezo s pošto vožnjo Kranj-Kokra, ob 17.36 pa s pošto vožnjo Kokra-Kranj.

*** Na svatbi g. Drago Bitenca in gđ. Bögel** se je nabralo za «Dečji dom» znesek 262 Din.

*** Za CMD v Ljubljani** je daroval namesto venca na krsto gospe Marije Pahernik iz Vuhreda gosp. Otnar Golob, kr. notar v Kočjem 100 Din.

*** Izgubila je gđ. L. J. siv volnen pas** od plašča na poti od gostine Mrak do frančiškanske cerkve. Kdor ga je našel in ga odda v upravi «Jutra» dobi nagrado 15 Din.

Vremensko poročilo.

Ljubljana 19. oktobra 1923.

Ljubljana 306 nad morjem

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblatno 0—10	Padavine mm
Ljubljana	7.	772.2	3.8	brezvetra	megla	—
Ljubljana	14.	769.5	12.3	sev. zapad	več obl.	—
Ljubljana	21.	769.8	9.6	brezvetra	jarno	—
Zagreb	7.	771.4	6.0	sev. vzh.	megla	—
Beograd	7.	771.7	8.0	jug. vzh.	pol obl.	—
Dunaj	7.	770.9	4.0	brezvetra	megla	—
Praga	7.	769.4	4.0	"	oblačno	—
Inomost	7.	770.9	6.0	"	"	1.0

V Ljubljani barometer stanov., temper. nižja. Sonce vzhaja ob 6.23, zahaja ob 17.06

Boa — muf,

zimsko suknja in zimski rekele po primerni ceni. Vyra- za naj se v Gosposki ulici 3. I. nadstr. od 2. ure naprej

L. MIKUŠ
LJUBLJANA, Mestni trg 15
Izdelovatelj dežnikov.
Na drobno! Na debelo!
Zaloga sprehajalnih palic!
Popravila točno in solidno!

Domače borze

19. oktobra:

ZAGREB. Danes je položaj na tržišču z efekti ostal v glavnem nespremenjen. Dosti je bilo povpraševanja po Prastedion, katere delnice so se vzdržale na včerajnji višini. Od industrijskih papirjev so narasli Sečerana, Drava, Trbovlje. V industrijskih papirjih je bil promet majhen. Na deviznem tržišču traja nazadovanje tečajev kljub temu, da so navadno v petek, ko je zadnji borzni dan v tednu, tečaji čvrstjeji. Pri obilici blaga in pomanjkanju denarja so padli tečaji na bazo 6.70 za Zagreb v Curihu. Notirale so devize: Amsterdam 3275 — 3300, Dunaj 0.11775 — 0.11875, Bruselj 435 — 445, Budimpešta 0 — 0.45, Bukarešta 38 — 41, Italija izplačilo 378.5 — 380, ček 0 — 386, London izplačilo 379 — 381, ček 377 — 378, Newyork ček 83.75 — 84, Pariz 500 — 505, Praga 249 — 250.5, Svica 1505 — 1510; valute: dolar 82.25 — 83, francoski franki 500 — 0, madžarske krome 0 — 0.35; efekti: Hrvatska eskomptna 165 — 170, Vjersijski zavod 0 — 113, Kreditna Zagreb 150 — 155, Hipotekarna 120 — 122, Jugoslavenska 154.5 — 155.5, Ljubljanska kreditna 205 — 215, Prastedion 1095 — 1102.5, Slavenska 100 — 110, Srpska 139 — 140, Eksploatacija 225 — 230, Drava 600 — 725, Dubrovačka parobrodarska 0 — 1000, Penkala 370 — 375, Goranin 150 — 155, Sečerana Osijek 2290 — 2310, Narodna žrnaka 155 — 160, Našička («Nihag») 190 — 200, Gutmann 1550 — 1650, Slavonija 232 — 235, Trbovlje 935 — 940, Union 1050 — 1100, 7% investicijsko 60 — 70.

BEograd. Tendence nestalna. Vsi tečaji so bili nad eurisko pariteto na bazi 6.61 za Beograd v Curihu. Blaga je bilo dovolj in je bilo vse povpraševanje pokrito od strani privatnih bank. Notirale so devize: Amsterdam 3300 — 3340, Berlin 0.03 — 0.04, Dunaj 0.11725 — 0.11775, Bukarešta 39.75 — 40, Svica 1512.5 — 1515, Praga 250 — 251, London 381.75 — 382, Milan 379 — 380, Newyork 83.75 — 83.85, Pariz 504 — 505, Solun 135 — 138, Sofija 80 — 82.

Tisk Delniške tiskarne. d. d. v Ljubljani. Lastnik in Izdajatelj Konzorcij «Jutra». Odgovorni urednik Fr. Brozovič.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

«Navijanje cen». Pisca prosimo, da nam pošlje svoj natančni naslov.

128

Stavbenik

RUD. ROČAK

v Trbovljah

izvršuje vsa stavbena dela.

Lastno tesališče. Izdelovanje stopnic.

Teraco-tiak.

Brezkonkurenčne cene.

